

FOLKEOPLYSENDE OG INTERNATIONALE AKTIVITETER PÅ HØJSKOLERNE

Hovedrapport: Evaluering af Folkeoplysningspuljen og Den
Internationale Pulje 2014-2016

Evalueringsrapport / December 2017

Malene Thøgersen

Videncenter
for Folkeoplysning

FOLKEOPLYSENDE OG INTERNATIONALE AKTIVITETER PÅ HØJSKOLERNE

Titel

Folkeoplysende og internationale aktiviteter på højskolerne. Hovedrapport: Evaluering af Folkeoplysningspuljen og Den Internationale Pulje 2014-2016.

Forfatter

Malene Thøgersen

Rekvirent

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD)

Layout

Videncenter for Folkeoplysning

Forsidefoto

FFD/Testrup Højskole

Udgave

1. udgave, København, december 2017

Pris

Rapporten kan downloades gratis i vidensbanken på www.vifo.dk

ISBN

978-87-93375-96-3 (elektronisk)

Udgiver

Videncenter for Folkeoplysning

c/o Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4A

DK-1437 København K

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning og baggrund	6
Rapportens opbygning og hovedresultater.....	9
Metode og data.....	14
Højskolerne i dag - et overblik	18
Puljeprojekternes udbredelse	21
Folkeoplysningspuljen	23
Overblik over de bevilligede projekter	24
Projekternes aktiviteter og målgrupper	25
Samarbejdsrelationer i projekterne.....	28
Læring i projekterne	32
Fremtidig højskolepraksis og det folkeoplysende arbejde.....	35
Har projekterne sat sig længerevarende spor?	38
Sammenhæng mellem projekternes mål og resultater	41
Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljernes formål	43
Den Internationale Pulje	45
Overblik over de bevilligede projekter	45
Projekternes aktiviteter og målgrupper	47
Samarbejdsrelationer i projekterne.....	49
Læring i projekterne	51
Fremtidig højskolepraksis og det internationale arbejde	53
Har projekterne sat sig længerevarende spor?	56
Sammenhæng mellem projekternes mål og resultater	61
Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljernes formål	62
Opsamling og diskussion af analysens resultater	65
Bilag 1: Evalueringsskema Folkeoplysningspuljen.....	69
Bilag 2: Evalueringsskema Den Internationale Pulje	71
Bilag 3: Folkeoplysningspuljen - et overblik.....	73
Bilag 4: Den Internationale Pulje - et overblik.....	78
Litteratur	80

Indledning og baggrund

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD) fik af Kulturministeriet i 2014 ansvaret for at administrere og fordele to puljer på højskoleområdet: Folkeoplysningspuljen og Den Internationale Pulje.

Folkeoplysningspuljen har til formål at yde støtte til "folkeoplysende aktiviteter, der ligger ud over eller supplerer tilskudsberettiget højskolevirksomhed". Kriterierne for puljen er formuleret meget bredt, men der er fokus på, at projekterne bør understøtte mødet mellem borgerne omkring almene eller lokale emner.

Den Internationale Pulje har haft til formål at understøtte aktiviteter, som "skaber, fastholder og uddyber forståelse for sammenhænge mellem Danmark, Europa og Verden" med henblik på at sikre, at internationale emner og aktiviteter også fremadrettet er i fokus i højskolernes arbejde. Retningslinjerne for puljen lægger endvidere særlig vægt på aktiviteter, som er nyskabende og har fokus på involvering af elever inden for "økonomiske, politiske, sociale, kulturelle og miljømæssige forhold med et internationalt sigte".

For begge puljer er der i kriterierne en opfordring til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører – enten andre højskoler eller andre typer af skoler, foreninger, aktører fra erhvervslivet mv. En bevillingsgruppe bestående af et medlem af FFD's bestyrelse og to uvildige medlemmer har vurderet ansøgningerne og tildelt midlerne¹.

FFD har bedt Videncenter for Folkeoplysning (Vifo) om at gennemføre en ekstern evaluering af puljernes anvendelse. Evalueringen har følgende overordnede formål:

- At belyse i hvilken udstrækning og på hvilken måde projekterne har opfyldt de kriterier, der er lagt til grund for bevillingen.
- At udbrede erfaringer og inspiration til andre institutioner (højskoler, organisationer, samarbejdspartnere mv.)

Evalueringen har dermed både et dokumentationsfokus og et læringsfokus med særligt fokus på de erfaringer, bevillingsmodtagerne har gjort sig undervejs – både i forhold til udfordringer og muligheder. Midlerne i de to puljer var i udgangspunktet fordelt på følgende måde over de tre projektår:

¹ Puljekriterierne vil blive uddybet yderligere i analysen af de respektive puljer.

Tabel 1: Oversigt over fordeling af puljemidler

	2014	2015	2016
Folkeoplysningspuljen	1.900.000 kr.	1.300.000 kr.	1.200.000 kr.
Den Internationale Pulje	1.000.000 kr.	600.000 kr.	600.000 kr.

For begge puljer gælder det, at der har været ansøgningsfrist to gange årligt – én gang om foråret og én gang om efteråret. I alt 58 projekter har fået bevilliget midler fra Folkeoplysningspuljen, mens 22 projekter har fået midler fra Den Internationale Pulje. Tre projekter i folkeoplysningspuljen og fem projekter i Den Internationale Pulje er dog bortfaldet undervejs². Tabel 2 viser et samlet overblik over antallet af ansøgninger og bevillinger i de tre projektår.

Tabel 2: Ansøgninger og bevillinger 2014-2016

	Folkeoplysningspuljen			Den Internationale Pulje		
	Ansøgninger	Bevillinger	Bevillinger minus bortfald	Ansøgninger	Bevillinger	Bevillinger minus bortfald
2014	27	20	18	8	8	6
2015	18	15	14	7	6	6
2016	23	23	23	11	8	5
I alt	68	58	55	26	22	17
Afsluttet pr. 1.10.2017			49			15

Note: Kun de projekter, der er afsluttet og afrapporteret pr. 1.10.2017 indgår i denne evalueringsrapport.

Som det fremgår, er langt de fleste ansøgninger blevet imødekommet. Således har bevillingsudvalget kun afvist fire ansøgninger fra Den Internationale Pulje og 10 ansøgninger fra folkeoplysningspuljen. I nogle tilfælde har bevillingsudvalget dog bedt om supplerende materiale og dokumentation eller tilpasninger af projektbeskrivelse, før bevillingen blev tildelt. Endelig har udvalget i mange tilfælde nedsat bevillingens størrelse i forhold til det ansøgte støttebeløb.

I efteråret 2015 udarbejdede Vifo en midtvejsevaluering³. Midtvejsevalueringen havde til formål at skabe overblik over erfaringerne fra de projekter, der var gennemført og afrapporteret på det tidspunkt. I midtvejsrapporten indgår erfaringerne fra 10 projekter fra Folkeoplysningspuljen og fem projekter fra Den Internationale Pulje.

² I alt 188.000 kr. af midlerne fra Den Internationale Pulje blev senere overført til Folkeoplysningspuljen. Det skyldes blandt andet de projekter, der bortfaldt undervejs i forløbet, samt et relativt begrænset antal ansøgninger til Den Internationale Pulje.

³ Midtvejsevalueringen er tilgængelig på Vifos hjemmeside: <http://vifo.dk/vidensbank/udgivelser/folkeoplysende-og-internationale-aktiviteter-paa-hoejskolerne/1a547f47-d19b-4470-854b-a54b00eaf407>

Denne afsluttende evalueringsrapport omfatter samtlige af de projekter, der har fået midler fra puljerne i perioden 2014-2016, og som var afsluttet og afrapporteret pr. 1.10.2017. Som tabel 2 viser, gør det sig gældende for 49 projekter støttet af Folkeoplysningspuljen og 15 projekter støttet fra Den Internationale pulje. Efter puljeperiodens afslutning er Folkeoplysningspuljen blevet videreført i 2017 via en finanslovsbevilling, men der indgår ingen projekter fra den nye bevilling i rapporten.

Rapportens opbygning og hovedresultater

Efter en kort præsentation af evalueringens metode og datagrundlag gives et overblik over højskoleområdet som helhed ift. antallet af højskoler, antallet af årselever og højskolernes økonomi. Dette gøres for at sætte puljeprojekterne i den aktuelle kontekst på højskoleområdet.

Selve analysen er opdelt i to dele: Første del har fokus på Folkeoplysningspuljen, mens anden del behandler Den Internationale Pulje. Hver af disse to dele indledes med et samlet overblik over de projekter, der har fået midler fra de respektive puljer. Dernæst følger en analyse af de konkrete aktiviteter, der er kommet ud af de bevilligede projekter, og de erfaringer, bevillingsmodtagerne har gjort sig, med udgangspunkt i de indkomne evalueringsskemaer og en række kvalitative interviews. Rapporten afsluttes med en opsamling og diskussion af evalueringens resultater – med fokus på tendenser, der går på tværs af de to puljer. Nedenfor følger en kort opsummering af evalueringens hovedresultater for hver af de respektive puljer.

Hovedresultater: Folkeoplysningspuljen

Puljens udbredelse:

I løbet af projektperioden 2014-2016 har 55 projekter fået midler fra Folkeoplysningspuljen. Puljemidlerne er nået til mange forskellige typer af højskoler og i alt har 32 forskellige højskoler modtaget støtte og gennemført projekter i løbet af projektperioden. Dertil kommer de højskoler, der har været involveret i projekter igangsat af FFD i regi af Folkeoplysningspuljen.

Aktiviteter og målgrupper

Den mest udbredte aktivitet for projekterne under Folkeoplysningspuljen har været forskellige typer af arrangementer i form af foredrag og debataftener, festivaler, folkemøder, fortællearrangementer, udstillinger mv. Der har dog også været andre typer af aktiviteter i spil: 10 projekter har udviklet og afviklet konkrete undervisningsforløb, mens der i seks projekter er udviklet konkrete udgivelser eller produkter. Når det gælder målgrupper, har projekterne i særlig grad henvendt sig til offentligheden – særligt borgere i lokalsamfundet – og højskolernes elever, men også en lang række mere specifikke målgrupper som eksempelvis undervisere, gymnasieelever og asylansøgere har været i spil i projekterne.

Samarbejdsrelationer i projekterne

Stort set alle projekterne i Folkeoplysningspuljen har involveret samarbejdspartnere, og samarbejdsrelationerne når bredt ud til mange forskellige typer af aktører, men omfatter i særlig grad øvrige aktører på det kulturelle og folkeoplysende område. Omfanget og karakteren af samarbejdet varierer på tværs af projekterne. Ansøgerne vurderer især udbyttet af samarbejdsrelationerne til at være øget netværk og synlighed i lokalsamfundet, mens de oplevede udfordringer primært knytter sig til uklarheder i forventningsafstemningen samt det forhold, at det flere steder har været ressourcekrævende at etablere samarbejdet.

Læring i projekterne

Et centralt fokuspunkt i evalueringen har været den læring, der er sket i projekterne, og som blandt andet kommer til udtryk i de oplevede succeser og udfordringer i projekterne samt i overvejelserne om, hvad projektlederne ville gøre anderledes, hvis de skulle gennemføre et lignende projekt i fremtiden.

Succesoplevelserne knytter sig især til de konkrete arrangementer, der er afviklet i forbindelse med projektet, og de konkrete produkter, der er skabt. Dog lægger næsten lige så mange projekter vægt på de samarbejdsrelationer, der er etableret, eller det møde, der er skabt mellem højskolen og lokalsamfundet. De oplevede udfordringer knytter sig især til rekrutteringen af deltagere til arrangementerne samt til de tidligere nævnte udfordringer ved samarbejdet med andre aktører.

Fremtidig højskolepraksis og det folkeoplysende arbejde

I evalueringsskemaerne er projektlederne blevet bedt om at vurdere, hvorvidt og på hvilken måde projekterne forventes at få betydning for den fremtidige højskolepraksis på skolen. I næsten alle projekter er forventningen, at projektet vil have betydning fremadrettet. I knap halvdelen af projekterne er vurderingen, at det arrangement, den aktivitet eller det projekt, der er sat i verden, vil fortsætte i større eller mindre grad. Cirka en fjerdedel forventer en afsmittende effekt på undervisningen på højskolen.

Interessant er det også, at det i mange tilfælde i lige så høj grad er processen som den konkrete aktivitet, der har sat sig spor. Eksempelvis nævner knap 20 projekter en forventning om fortsatte samarbejdsrelationer eller åbenhed over for lokalsamfundet som en udløber af projektet. Ud fra evalueringsskemaerne er det ikke muligt at afgøre, hvorvidt de ovenstående intentioner også er ført ud i praksis. Evalueringens kvalitative del tyder dog på, at de udvalgte projekter også har sat sig længerevarende spor. Der er dog store forskelle på, hvor tydelige sporene er, hvilket blandt andet kan tilskrives projekternes varierende karakter og omfang. Når det gælder projekternes betydning for højskolernes folkeoplysende arbejde, lægges der særlig vægt på muligheden for at nå ud til nye målgrupper samt erfaringer med nye arrangementsformer – i særdeleshed mere involverende deltagelsesformer.

Sammenhæng mellem projekternes mål og resultater

Overordnet har evalueringen vist, at langt de fleste bevillingsmodtagere i væsentlig udstrækning har gennemført de planlagte aktiviteter og tiltag. Dette gælder både, når der ses på projektledernes egne vurderinger i evalueringsskemaerne, og når der ses på sammenhængene mellem projektansøgninger og de gennemførte aktiviteter. I de projekter, hvor dele af projektet ikke er blevet gennemført, skyldes det overordnet, at de planlagte samarbejdsrelationer ikke er blevet fuldt etableret, at projektet var mere tidskrævende end forventet, eller at der er sket uforudsete begivenheder undervejs.

Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljernes formål

Ifølge kriterierne for Folkeoplysningspuljen kan der gives støtte til folkeoplysende aktiviteter, der ligger ud over eller supplerer tilskudsberettiget højskolevirksomhed. Det forventes,

at projekterne støtter mødet mellem borgere, og der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre. På baggrund af evalueringen er vurderingen, at projekterne helt overvejende har levet op til puljens krav: Der er gennemført en lang række forskelligartede aktiviteter, der kan karakteriseres som folkeoplysende. Langt de fleste projekter har haft borgere – både lokale borgere generelt og specifikke grupper – som målgruppe for de afviklede aktiviteter. Dog har der i nogle projekter været udfordringer med at tiltrække tilstrækkeligt mange deltagere. Endelig har stort set alle projekter involveret samarbejdspartnere, selvom der naturligt har været store forskelle i samarbejdets omfang og karakter. Samlet er vurderingen, at projekterne i Folkeoplysningspuljen i vid udstrækning har levet op til puljens formål.

Hovedresultater: Den Internationale Pulje

Puljens udbredelse:

I løbet af projektperioden 2014-2016 har 17 projekter fået bevilliget midler gennem Den Internationale Pulje. Puljemidlerne er fordelt på mange forskellige typer af højskoler. Langt den største del af puljemidlerne er dog gået til større, fælles projekter igangsat af FFD. Samlet har 11 enkelthøjskoler modtaget støtte fra Den Internationale Pulje. Dertil kommer de mange højskoler, der har været involveret i de seks fællesprojekter i FFD-regi.

Aktiviteter og målgrupper

Ligesom i Folkeoplysningspuljen er der stor variation blandt projekterne i Den Internationale Pulje, når det gælder de konkrete aktiviteter, der er gennemført. To tredjedele af projekterne har omfattet tilvejebringelsen af et konkret produkt – eksempelvis en håndbog, et undervisningsforløb, en film eller en musical. I mange tilfælde har projektet været bygget op om et konkret undervisningsforløb, hvor en elevgruppe har beskæftiget sig med projektets tema. Andre projekter har fokuseret på samarbejdet om aktiviteter for unge på tværs af landegrænser eller på afholdelse af seminarer og workshops for forskellige målgrupper. Det gælder særligt de to store FFD-projekter, som har fået midler fra puljen. Den primære målgruppe for projekterne har været højskolens elever – og i mange tilfælde særligt de elever, der har tilmeldt sig det pågældende forløb. I mange projekter er aktiviteterne dog også nået ud til en bredere kreds.

Samarbejdsrelationer i projekterne

Samtlige 15 projekter under Den Internationale Pulje har involveret samarbejdspartnere. Projekterne har samarbejdet med andre højskoler, med kommunen, med et asylcenter, med et bibliotek, med ungdomsorganisationer i ind- og udland og mange andre aktører. Projektlederne er overvejende tilfredse med relationerne, og det positive udbytte som nævnes omfatter blandt andet større gennemslagskraft, samt at der blev etableret nogle relationer, som kan benyttes fremadrettet. På trods af det positive udbytte har to tredjedele af projekterne også oplevet udfordringer i forbindelse med samarbejdet. Nogle har oplevet praktiske og tidsmæssige udfordringer, som også gjorde sig gældende hos projekterne i Folkeoplysningspuljen. Andre har oplevet sproglige og kulturelle barrierer i samarbejdet samt praktiske vanskeligheder relateret til visum-regler i forbindelse med besøg fra

udlandet. Evalueringen tyder dermed på, at der ud over de generelle udfordringer ser ud til at være nogle særlige udfordringer i de internationale samarbejdsprojekter.

Læring i projekterne

Det overordnede indtryk fra evalueringen er, at der er overvejende tilfredshed med gennemførelsen af projekterne. Adspurgt om, hvilke dele af projektet der er lykkedes bedst, lægger mange projektledere vægt på det konkrete produkt, der er produceret, eller det arrangement, der er afviklet i forbindelse med projektet. Andre lægger i højere grad vægt på elevernes engagement som den største succesoplevelse. De oplevede udfordringer handler i vid udstrækning om de forhold, der er beskrevet ovenfor relateret til samarbejdsrelationerne. På spørgsmålet om, hvad projektlederne ville gøre anderledes ved lignende projekter i fremtiden, omhandler stort set alle svar styringsmæssige og planlægningsmæssige forhold – som fx bedre planlægning i forhold til den tidsmæssige afvikling af projektet.

Fremtidig højskolepraksis og det internationale arbejde

Projektlederne har i evalueringsskemaerne uddybet, hvorvidt og hvordan elementer fra projektet vil blive forankret i deres fremtidige højskolepraksis. Evalueringen viser, at der i mange tilfælde er planer om at føre elementer fra projektet videre. For nogle projekter handler det om at videreføre nogle af de aktiviteter, der er blevet sat i gang med projektet. For andre handler det om at bruge det konkrete produkt, der kom ud af projektet, og endelig lægger nogle af projekterne vægt på, at de vil arbejde videre med de samarbejdsrelationer, der er etableret. Ud fra evalueringsskemaerne er det ikke muligt at afgøre, hvorvidt alle de gode intentioner er ført ud i praksis. Evalueringens kvalitative del, hvor der er foretaget opfølgende interviews cirka et år efter projekternes afslutning, indikerer dog, at projekterne kan sætte sig spor, som går ud over selve projektperioden, men også at der kan være store forskelle på, hvordan og i hvilken udstrækning det kommer til udtryk, hvilket også i høj grad hænger sammen med projekternes karakter og omfang.

Når det gælder projekternes specifikke betydning for højskolernes internationale arbejde, nævner flere projektledere vigtigheden af at sætte nationale tilgange ind i et større perspektiv, og at det har været positivt at opleve elevernes engagement. Erfaringerne fra det store FFD-projekt 'Globale Historiefortællere' viser dog også, at den internationale dimension i højskolernes arbejde ikke kan styrkes med et snuoptag, men at det kræver en længerevarende indsats på området.

Sammenhæng mellem projekternes mål og resultater

Evalueringen viser, at der overordnet er god overensstemmelse mellem projekternes mål og de opnåede resultater. Det gælder både, når der ses på projektledernes egne vurderinger, og når projekternes resultater ses i sammenhæng med de planlagte aktiviteter i ansøgningerne. I nogle tilfælde er mindre dele af projektet ikke gennemført, eller der er sket justeringer af aktiviteterne undervejs, men det overordnede billede er, at samtlige projekter i vid udstrækning har opnået de overordnede projektmål.

Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljernes formål

Formålet med Den Internationale Pulje har været at støtte aktiviteter, som skaber forståelse for sammenhænge mellem Danmark, Europa og Verden, og at der lægges vægt på nyskabende aktiviteter, som involverer eleverne. Endelig var der i puljekriterierne en opfordring til, at projekterne blev gennemført i samarbejde med andre aktører.

Analysen har vist, at der i projekterne har været fokus på at involvere eleverne i den internationale dimension, og at der kan arbejdes med temaet på mange forskellige måder. Den store variation i projekternes karakter og aktiviteterne viser, at der er mange gode ideer i spil, som kan inspirere andre højskoler. Endelig har projekterne i høj grad involveret samarbejdsrelationer. Selvom det varierer, hvor omfattende samarbejdet har været, og hvor godt det har fungeret undervejs, har mange oplevet et positivt udbytte af samarbejdsrelationerne. Samlet er vurderingen, at projekterne i Den Internationale Pulje i vid udstrækning har levet op til puljens formål.

Metode og data

Datagrundlaget for evalueringen består af de evalueringsskemaer, som bevillingsmodtagerne har udfyldt efter projekternes afslutning samt kvalitative interviews med projektledere på 6 udvalgte projekter (tre projekter fra hver pulje).

Evalueringsskemaer

Evalueringsskemaerne er udarbejdet af Vifo i samarbejde med FFD med udgangspunkt i ønsket om både at kunne dokumentere projektmidlernes output og lære af de projektansvarliges erfaringer. De overordnede temaer i evalueringsskemaerne er de følgende:

- Formål
- Målgrupper og deltagere
- Aktiviteter
- Samarbejdsrelationer
- Læring fra projektet

De ovenstående temaer er omdrejningspunktet i både evalueringsskemaerne for Folkeoplysningspuljen og Den Internationale pulje. Der er dog små variationer på tværs af de to puljer på grund af puljernes forskellige fokus på henholdsvis folkeoplysende og internationale aktiviteter. Begge evalueringsskemaer kan ses i deres fulde længde i bilag 1 og 2.

Evalueringsskemaerne er ikke designet som traditionelle, kvantitative spørgeskemaer. I stedet er der givet plads til åbne og uddybende svar med afsæt i de ovenstående temaer. Dette valg skyldes det begrænsede antal projekter, der kommer igennem evalueringsskemaerne i løbet af bevillingsperioden. De uddybende svar giver mulighed for et lidt dybere og mere kvalitativt indblik i de konkrete aktiviteter og de læringspotentialer, projekterne har udfoldet, end rent kvantitative svar ville gøre.

Brugen af denne type af evalueringsskemaer har som alle metoder sine indbyggede begrænsninger. Dels er der grænser for, hvor dybt et indblik evalueringsskemaerne giver mulighed for at få i de enkelte projekter. Derudover er der en potentiel svaghed i, at projektlederne selv har udfyldt skemaerne, hvilket kan medføre en risiko for overvurdering af de positive erfaringer og resultater. Det er forsøgt at imødegå denne risiko ved at understrege i introbrevet, at evalueringen har fokus på læringsaspektet:

”Vi opfordrer derfor til, at I beskriver både de positive erfaringer og de udfordringer, I har oplevet i projektførelsen. Dette er væsentligt for, at evalueringen på bedst mulig vis kan støtte og inspirere den fremadrettede praksis og udvikling på højskolerne.”

Følgrebrev til evalueringsskemaet

FFD har stået for udsendelsen af evalueringsskemaer til de aktører, der har modtaget bevilgninger fra puljen, og har også stået for indsamlingen af de udfyldte skemaer. Vifo har efterfølgende systematiseret og analyseret de indkomne evalueringsskemaer med udgangspunkt i projektmål og de overordnede formål med puljerne.

Da evalueringsskemaerne er en del af den obligatoriske afrapportering, er der evalueringsskemaer for samtlige afsluttede projekter. Der er dermed ingen udfordringer med frafald eller manglende repræsentativitet.

Kvalitative interviews

I evalueringen er datamaterialet fra evalueringsskemaerne kombineret med kvalitative interviews i seks udvalgte projekter. Formålet med disse interviews har været at komme dybere ind i projektledernes erfaringer med projekterne. I udvælgelsen af projekter er det tilstræbt at finde projekter, som er forskellige både ift. indhold, samarbejdspartnere og omfang.

Tabel 3: Udvalgte projekter til kvalitative interviews

Folkeoplysningspuljen			
Projektets navn	Bevilliget beløb	Projektets tema og parter	Kvalitative interviews
Krabbesholm Højskole: Four Boxes	160.000 kr.	Udstillinger, foredrag og rundvisninger med inddragelse af elever, lokalsamfundet og kunstnere fra ind- og udland.	Projektleder 23.2.2017 Opfølgning forstander ⁴ 7.11.2017
Aalborg Sports-højskole: Seismograafen	91.420 kr.	Samarbejde med FOKUS Folkeoplysning om folkeoplysende aktiviteter i nye former.	Projektleder 30.1.2017 Opfølgning projektleder 30.10.2017
Vallekilde Højskole: Sammen om Vallekilde	55.643 kr.	Samarbejde med organisationen TAG DEL om elev- og borgerdrevent projekt, der skal fremme skabertrang og frivilligt initiativ i lokalområdet.	Projektleder 28.9.2016 Opfølgning med højskolelærer ⁵ 6.11.2017
Den Internationale Pulje			
Projektets navn	Bevilliget beløb	Projektets tema og parter	Kvalitative interviews
FFD og en række højskoler: Nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål	114.315 kr.	At understøtte undervisning til bæredygtig udvikling i de fire nordiske højskoleforeninger og at skabe ambassadører for bæredygtig udvikling på de enkelte højskoler til inspiration for andre højskoler.	Projektleder i FFD 3.2.2017 Højskolelærer/styregruppedlem 9.3.2017 Opfølgning højskolelærer 27.10.2017
Den Rytmiske Højskole: Vi flygter	50.000 kr.	En musical om flygtningeproblematikken, som har til formål at inspirere, provokere og skabe debat via æstetiske virkemidler som musik, teater, scenekunst, lys og lyd.	Projektleder 16.1.2017 Opfølgning projektleder 13.10.2017
Idræthøjskolen Aarhus: Sportens universelle sprog	78.000 kr.	At sætte fokus på den tværkulturelle udveksling og dialog mellem unge på Idræthøjskolen i Århus, i Gellerupparken og i Libanon	Projektleder 23.6.2016 Opfølgning forstander ⁶ 27.9.2017

Interviewene med projektlederne er gennemført kort efter projekternes afslutning. Derudover er der gennemført kortere opfølgende interviews cirka et år senere for at få indsigt i, hvorvidt og på hvilken måde projekterne har sat et længerevarende aftryk på højskolernes praksis⁷.

⁴ Da projektlederen ikke længere var ansat på højskolen, blev det opfølgende interview foretaget med forstanderen.

⁵ Da projektlederen ikke længere var ansat på højskolen, blev det opfølgende interview gennemført med en anden højskolelærer på skolen.

⁶ Projektlederen er ikke tilknyttet højskolen, og derfor blev forstanderen interviewet i det opfølgende interview.

⁷ Ift. enkelte projekter er der dog gået mindre end et helt år mellem de to interviews af hensyn til tidsplanen for færdiggørelsen af evalueringsrapporten. Tre af de indledende interviews er foretaget ved besøg mens de øvrige tre er foretaget via telefonen. Alle de opfølgende interviews er foretaget over telefonen.

Data fra de kvalitative interviews vil blive benyttet undervejs i analysen til at supplere og nuancere materialet fra evalueringsskemaerne, men vil i særlig grad blive inddraget i analysen af projekternes betydning for den fremtidige praksis på højskolerne.

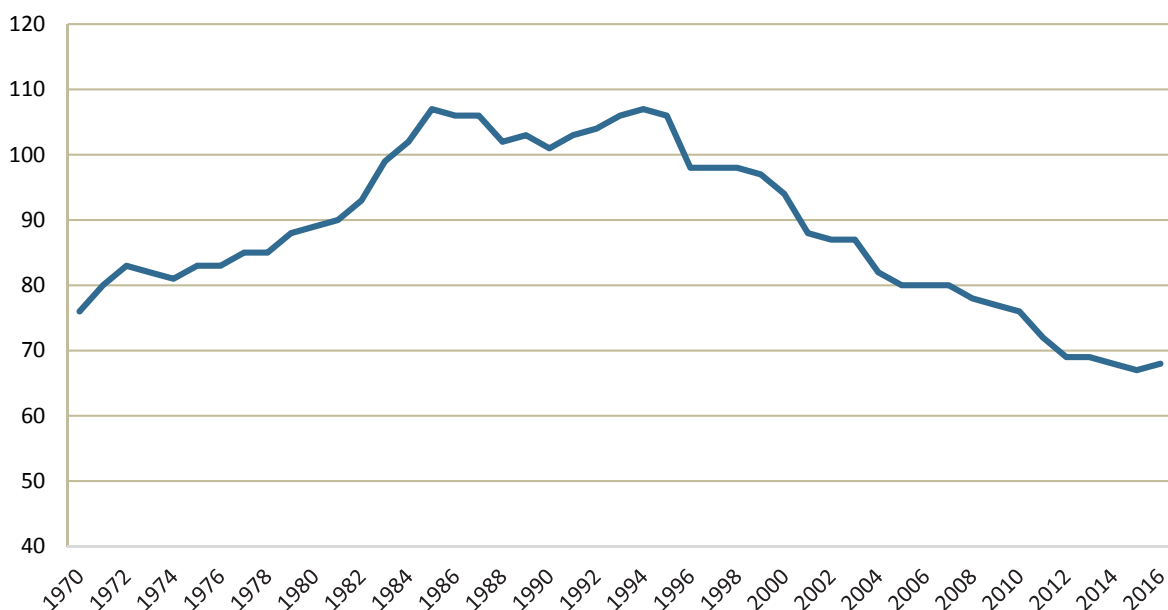
Som supplerende materiale har Vifo modtaget de oprindelige projektansøgninger fra projekterne samt projekternes regnskaber. Endelig har FFD videresendt supplerende materiale om projekterne (fx skriftlige produkter, aktivitetsoversigter mv.) i de tilfælde, hvor det har været relevant.

Højskolerne i dag – et overblik

Som indledning til evalueringsrapporten gives en kort status på de danske folkehøjskoler anno 2017 i forhold til højskolernes udbredelse og elevtal. Dette gøres for at sætte evalueringen af puljerne ind i den aktuelle kontekst på højskoleområdet.

I 2016, hvor de sidste af de puljemidler, der indgår i evalueringen, blev uddelt, var der i alt 68 folkehøjskoler. Antallet af højskoler har dog varieret betydeligt over tid. Figur 1 viser udviklingen i antallet af højskoler i perioden 1970-2016. Som det fremgår, var antallet af højskoler oppe på 107 i 1994, hvorefter antallet faldt frem til 2015.

Figur 1: Udviklingen i antallet af højskoler i perioden 1970-2016

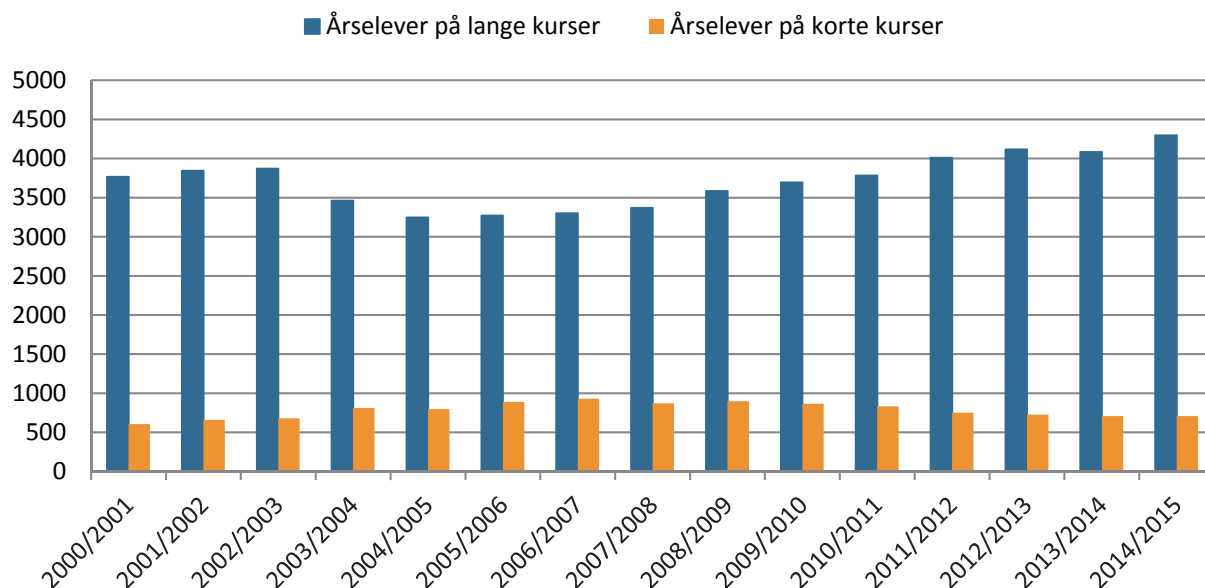
Figuren viser udviklingen i antallet af højskoler siden 1970. Der er ingen data fra 2003, hvorfor det er antaget, at antallet af højskoler i dette år var det samme som i år 2002 (87). Kilde: Højskolehistorisk Forening⁸.

Figur 2 viser udviklingen i antallet af årselever på højskolernes lange og korte kurser. Hvor der i de seneste 25 år har været en klar negativ tendens ift. antallet af højskoler, har der siden 2005 været en positiv udvikling i årselevtallet på kurser af mere end 12 ugers varighed, som defineres som 'lange kurser'⁹, og som for langt de fleste højskoler udgør kernevirk-somheden.

⁸ På Højskolehistorisk Forenings hjemmeside kan ses [en samlet oversigt](#) over landets højskoler i perioden 1844-2017.

⁹ En årselev svarer til, at én elev deltager i 37 timers undervisning ugentligt i 40 uger.

Figur 2: Udviklingen i antallet af årselever på lange og korte kurser (2000-2015)

Figuren viser udviklingen i antallet af elever på lange og korte kurser på højskolerne. Lange kurser er af mere end 12 ugers varighed. Korte kurser er af maksimalt 2 ugers varighed. Elevtallet på højskolerne opgøres i 'årselever', der ikke direkte kan omregnes til det reelle antal af elever. En årselev svarer til, at én elev deltager i 37 timers undervisning ugentligt i 40 uger. Da der ikke er opgørelser over hvor længe eleverne har deltaget på kurserne ud over de 12 uger, antages en gennemsnitlig kursustlængde på 18 uger. Kilde: Årsstatistik for højskolerne 2016.

Ud over de lange kurser udbyder højskolerne kortere forløb – typisk af 1-2 ugers varighed. Det kan fx være sommerkurser eller familiekurser. I 2014/15 deltog cirka 28.000 kursister på sådanne forløb. Det svarer til ca. 700 årselever. Som det ses i figur 2, er antallet af årselever på de korte kurser faldet en smule over de sidste 10 år¹⁰.

Undervisningen på højskolerne skal have en bred, almen karakter, men der er store variationer i skolernes faglige profiler. De mest udbredte højskoletyper¹¹ er de traditionelle, almene og grundtvigianske højskoler, de fagspecifikke højskoler samt idrætshøjskolerne. Derudover er der en mindre gruppe af kristne/spirituelle højskoler, livsstilshøjskoler, ungdomshøjskoler samt seniorhøjskoler.

Tabel 4 viser den antalsmæssige fordeling på tværs af de ovenstående typer af højskoler, som den så ud i årsstatistikken for 2016.

10 Endelig udbyder nogle højskoler mellemlange kurser af forskellig varighed, som ikke indgår i figuren. Antallet af årselever på disse kurser udgør ca. 7 pct. af det totale antal årselever (Årsstatistik for højskolerne, 2016).

11 Højskoletyperne er kategoriseringer, der anvendes af FFD og i øvrigt statistisk materiale, hvor højskolerne selv har defineret deres tilhørsforhold.

Tabel 4: Fordelingen på højskoletyper - 2016

Højskoletype	Antallet af højskoler 2016
Almene og grundtvigianske højskoler	28
Fagspecifikke højskoler	16
Idrætshøjskoler	10
Kristne/spirituelle højskoler	6
Livsstilshøjskoler	3
Seniorhøjskoler	3
Ungdomshøjskoler	2
I alt	68

Note: Dertil kommer Jaruplund syd for grænsen og Nordiska Folkhögskolan i Sverige. Kilde: Årsstatistik for højskolerne 2016.

Puljeprojekternes udbredelse

I det følgende ses der nærmere på puljernes udbredelse: Hvor bredt er puljemidlerne nået ud, når der ses på den samlede population af højskoler, som er beskrevet ovenfor?

I perioden 2014-2016 er der som nævnt uddelt støtte til i alt 55 projekter under Folkeoplysningspuljen og 17 under Den Internationale Pulje. Nogle højskoler har dog modtaget støtte flere gange, og derudover har FFD selv søgt midler til projekter med involvering af flere højskoler. Ses der udelukkende på de projektmidler, der er søgt af enkelthøjskoler, har i alt 11 højskoler modtaget støtte fra Den Internationale Pulje, mens 32 har modtaget støtte fra Folkeoplysningspuljen.

Ses der på puljernes fordeling på de enkelte højskoletyper, er Folkeoplysningspuljen fordelt på alle højskoletyper med undtagelse af ungdomshøjskolerne, der ikke har benyttet sig af puljen. Mange af projekterne er gennemført af almene og grundtvigske højskoler. Her har 16 ud af 28 højskoler modtaget støtte fra puljen i løbet af de tre projektår. Men puljen er også benyttet af 6 ud af 16 fagspecifikke skoler, 4 ud af 10 idrætshøjskoler, to seniorhøjskoler, to livsstilshøjskoler og en enkelt kristen/spirituel højskole¹².

Når det gælder Den Internationale Pulje, er det også i særlig grad de almene og grundtvigske højskoler, der har fået midler fra puljen. Derudover to spirituelle/kristne højskoler, en enkelt idrætshøjskole og en fagspecialiseret højskole.

Tages der højde for overlap mellem de to puljer, ift. hvilke højskoler der har modtaget bevillinger, er puljerne samlet set nået ud til over halvdelen af højskolerne i Danmark.

Ud over de ovenstående har FFD selv taget initiativ til en række projekter. Det gør sig gældende for to projekter i Folkeoplysningspuljen og seks projekter i Den Internationale Pulje. FFD-projekterne har gennemgået samme ansøgnings- og evalueringsprocedure som de øvrige projekter.

I forhold til Den Internationale Pulje er hovedparten af midlerne fordelt til projekter, der er igangsat af FFD¹³. Den Internationale Pulje ser dermed ud til at have haft betydeligt sværere ved at nå ud til enkelthøjskoler end Folkeoplysningspuljen. Ifølge den internationale konsulent i FFD, der har været ansvarlig for puljemidlerne, har det dog været en bevidst strategi, at dele af puljen skulle benyttes til større, fælles udviklingsprojekter for at sætte øget fokus på potentialerne ved at arbejde med den internationale dimension lokalt på højskolerne¹⁴.

¹² I opgørelsen er der set bort fra de projekter, som er bortfaldet undervejs, og der er taget udgangspunkt i populationen af højskoler i 2016, selvom der har været mindre udsving i antallet af højskoler i løbet af de tre projektår.

¹³ Knap 1,5 mio. kr. ud af de cirka 2 mio. kr., der er udbetalt fra puljen, er udbetalt til projekter i regi af FFD. Ud af disse er 800.000 kr. bevilliget til to større FFD-projekter ved den seneste ansøgningsrunde i 2016. Disse projekter er endnu ikke afsluttet og indgår derfor ikke i evalueringen.

¹⁴ Telefonsamtale med internationale konsulent i FFD, 9.11.2017.

Derudover er det vigtigt at nævne, at en lang række højskoler har medvirket aktivt i de projekter, der er igangsat af FFD, og puljemidlerne har derfor alligevel haft betydning for mange lokale højskoler. Eksempelvis har tre højskoler været dybt involveret i projektet 'Nordiske Folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål', der indgår i den kvalitative del af evalueringen, og som har involveret mange flere højskoler via de seminarer, der er afholdt i regi af projektet.

Endelig er hhv. 15 og 18 højskoler med i de to seneste ansøgninger, som har fået bevillinger fra Den Internationale Pulje i efteråret 2016. Disse projekter når dog ikke at blive afsluttet, inden evalueringsrapporten afsluttes, og ud fra ansøgningerne er det uklart, hvor aktiv en rolle disse højskoler spiller i projekterne. Begge projekter har dog til formål at nå ud til så mange højskoler som muligt – også højskoler der ikke er medunderskrivere på ansøgningen.

Samlet set må det konkluderes, at puljemidlerne er nået ud til et bredt udsnit af højskolerne i Danmark, og at mange forskellige typer af højskoler har fået bevilliget midler fra puljerne. Særligt når det gælder Folkeoplysningspuljen har mange enkelthøjskoler modtaget bevillinger, mens større FFD-projekter har modtaget den største andel af midlerne i Den Internationale Pulje.

Folkeoplysningspuljen

Som nævnt i indledningen har Folkeoplysningspuljen til formål at yde støtte til "folkeoplysende aktiviteter, der ligger ud over eller supplerer tilskudsberettiget højskolevirksomhed". Puljekriterierne er formuleret meget bredt, men med fokus på, at projekterne bør understøtte mødet mellem borgerne omkring almene eller lokale emner.

Der kan ydes tilskud til aktiviteter i regi af den enkelte højskole, men der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører – enten andre højskoler eller andre typer af skoler, foreninger, aktører fra erhvervslivet mv.

Der er meget få bindinger på, hvilke typer af omkostninger der kan ydes tilskud til, så længe de er direkte relateret til projektet. Dog kan der ikke ydes tilskud til elevbetaling, informationsmateriale af generel karakter samt anskaffelse af udstyr som f.eks. møbler, IT mv.

I kriterierne for puljen er der ingen eksplicitte beløbsmæssige grænser for, hvor mange midler der kan søges til projekterne, og der er store forskelle i bevillingernes størrelse: Fra den mindste bevilling på 16.376 kr. til den største bevilling på 652.663 kr. Sidstnævnte er dog en bevilling til FFD til et større projekt vedrørende Grundlovsfejringen i 2015, der involverede mange højskoler. Ses der bort fra FFD-projektet, er de største bevillinger til enkelthøjskoler på 160.000 kr. Det gennemsnitlige støttebeløb til enkelte højskoler i Folkeoplysningspuljen har været på cirka 75.000 kr. Tabel 2 viser fordelingen på bevillingernes størrelse.

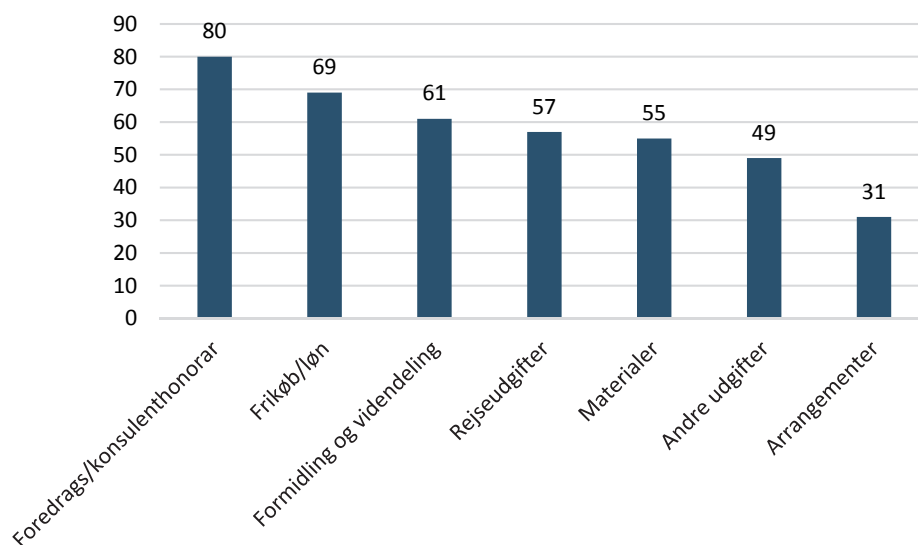
Tabel 5: Bevillingernes størrelse

Bevilliget beløb	Antallet af projekter
0-50.000 kr.	16
50.001-100.000 kr.	23
Over 100.000 kr.	10
I alt	49

En gennemgang af projekternes regnskaber viser (figur 3), at langt de fleste projekter (80 pct.) har haft udgifter til honorarer til enten foredragsholdere eller konsulenter. Det er i god overensstemmelse med, at arrangementer – som det senere vil fremgå – udgør en stor del af de aktiviteter, der er gennemført. To tredjedele af projekterne har brugt midler til frikøb af lærere eller andre ansatte, mens næsten lige så mange har haft udgifter til formidling/vidensdeling og transport/rejser. Endelig har lidt over halvdelen af projekterne benyttet midler til materialeudgifter, og en tredjedel har haft andre typer udgifter i forbindelse med afholdelse af arrangementer¹⁵.

¹⁵ Dertil kommer øvrige udgifter, som ikke umiddelbart kunne placeres i nogle af de ovenstående kategorier.

Figur 3: Udgiftstyper i projekterne (andel projekter i pct.)

Figuren viser, hvilke typer af udgifter projekterne har nævnt i deres regnskaber (Vifos kategorisering)

En relativ stor andel af projekterne – knap halvdelen – har ud over puljemidlerne modtaget andre eksterne midler til projekterne¹⁶. Disse midler kommer eksempelvis fra fonde, kommuner og sponsorater, men også fra specifikke samarbejdspartnere i de enkelte projekter. Der er dog meget store forskelle på, hvor store beløb de eksterne midler omfatter; fra ganske få tusinde kroner til enkelte større projekter, som har modtaget flere hundrede tusinde kroner i ekstern finansiering.

I Folkeoplysningspuljen som helhed er der dermed en betydelig medfinansiering i spil. Ud over de eksterne bidrag spiller også egenfinansiering, deltagerbetaling og salg af mad og drikke i forbindelse med arrangementerne en økonomisk rolle i nogle af projekterne.

Overblik over de bevilligede projekter

Projekterne, der har fået midler gennem Folkeoplysningspuljen, rummer en meget stor variation. I tabel 17 i bilagsmaterialet ses en samlet oversigt over de projekter, der har fået bevilliget midler gennem Folkeoplysningspuljen, og som indgår i evalueringsrapporten.

Ses der på projekternes formål, er der nogle fælles temaer, som går igen. Knap halvdelen af projekterne (24) giver i deres formålsbeskrivelse eksplicit udtryk for, at de ønsker at bygge bro og skabe vekselvirkninger mellem højskolen og det omgivende lokalsamfund, og mellem elever og borgere.

¹⁶ Der er store forskelle på, hvordan projekternes regnskaber er udarbejdet. Det kan derfor ikke udelukkes, at flere projekter har modtaget eksterne midler, uden det er fremgået i projektregnskabet for puljemidlerne.

Derudover har en lang række projekter fokus på oplysning om og udbredelse af kunst, litteratur, fortælling og sang. Det gør sig gældende for 13 projekter, mens ni projekter i deres formålsbeskrivelser har fokus på oplysning og debat om demokratiet og demokratiets udfordringer. Endelig nævner fem projekter flygtningeproblematikken i deres formålsbeskrivelser. I flere formålsbeskrivelser er der fokus på flere af disse temaer på samme tid. Dertil kommer en lang række af øvrige temaer, som fx bæredygtighed, spisefællesskaber, livsstil, udvikling af højskoleforening mv., som ikke umiddelbart passer ind i de nævnte kategorier.

Tabel 6: Projekternes formål - kategoriseret

	Antallet af projekter
At bygge bro mellem højskolen og lokalsamfundet	24
Oplysning om og udbredelse af kunst, litteratur, fortælling og/eller sang	13
Oplysning og debat om demokratiet og demokratiets udfordringer	9
Flygtningeproblematikken	5
Øvrige temaer	10

Note: Nogle projekter omfatter flere af de ovenstående formål.

Projekternes aktiviteter og målgrupper

Tabel 7 giver en oversigt over de konkrete typer af aktiviteter, der er gennemført i regi af projekterne under Folkeoplysningspuljen.

Tabel 7: Aktivitetstyper

Aktivitetstype	Antal projekter
Arrangementer	39
Undervisningsforløb	10
Udgivelser/produkter	6
Etablering af netværk	2

Note: Nogle projekter omfatter flere af de ovenstående typer af aktiviteter. Et enkelt projekt har ikke gennemført nogen konkrete aktiviteter på grund af manglende ressourcer, og indgår derfor ikke i ovenstående.

Som det fremgår, har den primære aktivitet for hovedparten af projekterne været forskellige typer af *arrangementer* i form af foredrag og debatarrangementer, festivaler, folkemøder, fortællearrangementer, udstillinger mv. Hele 39 af de 49 projekter, der indgår i evalueringsrapporten, har gennemført arrangementer.

Ses der nærmere på de enkelte projekter er der dog en høj grad af variation – både når det gælder form og indhold: Nogle projekter har afholdt såkaldte 'folkemøder' med en række af forskellige aktiviteter på programmet. Eksempelvis 'Kvindfolkemødet 2016 – kvinder i kunsten' på Højskolen Marielyst:

”Foredrag, koncerter, grundlovs møde, kvindeløb, cykeltur, vandretur, gourmetmiddag, yoga på stranden, krolf, golf, QLF-møde, forfatteraften.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Kvindfolkemødet 2016 – kvinder i kunsten’

Andre projekter har fokuseret på foredrag og debat med et mere afgrænset tema – som fx ’Jordens frugtbarhed’ på Vestjyllands Højskole, hvis tema om landbrugets rolle og fremtid blev behandlet gennem foredrags- og debatarrangementer. På Vrå Højskole har man i projektet ’Fortæl i Nord’ eksperimenteret med forskellige typer af arrangementer og tiltag – alle med fortællingen som omdrejningspunkt:

”Fortællekreds – 7 gange – heraf 4 med instruktør
Fortælleaftener – 3 gange – en i foråret – to i efteråret
Fortællefestival – 48 timer nonstop i juli 2015
Fortælleprojekt for højskoleelever med 100 elever under en kæmpe fortælledyne.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Fortæl i Nord’

På Krabbesholm Højskole har man gennem projektet ’Four Boxes’ gennemført en lang række udstillinger med tilhørende arrangementer og aktiviteter i og uden for undervisningen:

”Der er i perioden afholdt 16 udstillinger. Til hver udstilling har der været arrangeret fernisering og åben-dag-arrangementer, som begge har været åbne for offentligheden. Til åben-dag-arrangementer har der været omvisninger på udstillingerne. Der har også været arrangeret rundvisninger på Krabbesholm Højskole. Desuden har der for hver udstilling været arrangeret undervisningsmoduler for højskolens elever.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Four Boxes’

10 projekter har udviklet og afviklet konkrete *undervisningsforløb* – i de fleste tilfælde i samarbejde med eller med deltagelse af eksterne aktører. Eksempelvis blev der i et projekt på Ubberup Højskole udviklet og gennemført et undervisningsforløb i samarbejde med et lokalt oplysningsforbund:

”Et gennemført 10 ugers forløb med undervisning to gange om ugen. 17 deltagere som modtog undervisning i ernæring, idræt og den mentale del af en livsstilsændring. Deltagerne fik undervisning både på højskolen, hos LOF Kalundborg og Go-Form Kalundborg.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’LOF Kalundborg – en ny retning’

I et andet eksempel inviterede Bornholms Højskole en gruppe fra det lokale asylcenter til at deltage i højskolens undervisningsaktiviteter:

”De ti deltagende asylansøgere fulgte skolens undervisning i en hel uge. De deltog aktivt i rytmisk sammenspil, keramik og billedkunst. Hele gruppen tog på en fælles bustur rundt på Bornholm onsdag eftermiddag. Alle overnattede på skolen fra mandag til fredag.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Brobygning mellem højskolen, lokalsamfundet og Asylcenter Bornholm’

Som et tredje eksempel udviklede Nordfyns Højskole et undervisningsforløb i 'hjemmebier' i et bæredygtighedsperspektiv. Projektet bestod både af kursus, praktisk pasning af bierne, rådgivning og netværksmøder mellem deltagerne samt en demonstration af hjemmebi-projektet i tre børnehaver (evalueringskema, 'Hjemmebi-projekt til fremme af borgerdeltagelse og bæredygtighed').

I seks projekter er der udviklet konkrete *udgivelser* eller *produkter*, der varierer lige fra undervisningsmateriale til bøger, blade, sanghæfter og en skaterrampe. På Nørgaards Højskole fik man udgivet et Kultur- og Kirkeblad i samarbejde med lokale kulturaktører:

"Udgivelse af bladet med navnet 'Kultur og Kirke'. Vores erfaring viser, at rigtig mange beholder bladet og orienterer sig løbende om, hvad der foregår i Bjerringbro og omegn. Det har været en øjenåbner for mange, hvor mange både kirkelige og kulturelle tilbud, der findes."

Uddrag fra evalueringsskema 'Kultur- og Kirkeblad i Bjerringbro'

På Den Internationale Højskole udarbejdede man nodemateriale til de bedste sange, der blev skrevet i forbindelse med en sangskriverkonkurrence med fokus på Halfdan Rasmussen:

"Finalekoncerten blev gennemført som planlagt. Der er lavet nodemateriale på de 10 finalesange. Der er lavet aftale med FFD om udgivelse af sanghæfte med de 20 bedste sange fra konkurrencen."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Nye Halfdansange'

Som det fremgår af det ovenstående uddrag, bestod projektet dermed både af et konkret arrangement og udarbejdelsen af nodemateriale og sanghæfte. På samme vis kombinerede man udgivelsen af fire bøger med udstillinger og oplæsninger i forbindelse med boglanceringerne i projektet 'Schade-serien' på Krabbesholm Højskole:

"Udgivelse af fire bøger [...] Til hver bog har der været et samarbejde mellem den pågældende forfatter og elever på højskolens linjefag i grafisk design. Ved hver boglancering har der været: En udstilling i højskolens udstillingsbygning Four Boxes, oplæsning af den pågældende forfatter med efterfølgende diskussion [...]"

Uddrag fra evalueringsskema, 'Schade-serien'

Tabel 8 viser projekternes fordeling på forskellige typer af målgrupper. Som det fremgår, henvender hele 43 projekter sig til borgere uden for højskolerne. Dette falder godt i tråd med, at brobygningen til det omgivende samfund er nævnt i mange projekters formålsbeskrivelser, og at der i kriterierne for puljen lægges vægt på at understøtte mødet mellem borgere. 30 projekter nævner højskolens elever som primær målgruppe, men også en lang række mere specifikke målgrupper har været i spil i projekterne. Det gælder eksempelvis undervisere, gymnasieelever og flygtninge.

Tabel 8: Målgrupper

Målgruppe	Antal projekter
Borgere	43
Højskoleelever	30
Undervisere	5
Ekspert/udøvere	7
Elever fra gymnasier/andre institutioner	6
Politikere	5
Flygtninge/asylansøgere	5
Øvrige specifikke grupper	5

Note: Nogle projekter henvender sig til flere af de ovenstående målgrupper.

Samlet kan det konkluderes, at projekterne er nået ud til en lang række forskellige målgrupper, men at de i særlig grad er nået ud til den almene borger – i særdeleshed borgere i lokalsamfundet omkring højskolen. Det indikerer et fokus på at åbne højskolen op for det omgivende samfund, hvilket det næste tema om projekternes samarbejdsrelationer vil se nærmere på.

Samarbejdsrelationer i projekterne

I retningslinjerne for Folkeoplysningspuljen er der en opfordring til at formulere projekter, der involverer forskellige typer af samarbejdsrelationer. Evalueringen viser et klart billede af, at ansøgerne har taget denne opfordring til sig. Med undtagelse af et enkelt projekt involverer samtlige projekter under Folkeoplysningspuljen én eller flere samarbejdspartnere. Der er dog stor variation ift., hvilke samarbejdspartnere der har været i spil, samt hvilket udbytte og hvilke udfordringer samarbejdet har givet anledning til.

Hvem er samarbejdspartnerne?

De mest udbredte samarbejdspartnere er lokale institutioner og foreninger inden for kultur- og folkeoplysningsområdet: Museer, biblioteker, spillesteder, læseforeninger, idrætsforeninger, aftenskoler mv. I forhold til sidstnævnte nævner seks projekter eksplicit lokale aftenskoler og oplysningsforbund som samarbejdspartnere.

Ud over de overstående aktører, som på mange måder kan siges at være helt oplagte samarbejdspartnere for højskolerne i kraft af deres rødder inden for kultur og folkeoplysning, når projekterne også ud til helt andre typer af aktører.

Det gælder aktører på det sociale område – som fx Ældresagen, Dansk Røde Kors, Dansk Flygtningehjælps Ungdom og lignende organisationer. Religiøse organisationer i form af kirker, menighedsråd og valgmenigheder er også repræsenteret blandt samarbejdspartnerne.

Offentlige aktører i form af kommuner, undervisningsinstitutioner, daginstitutioner og asylcentre er også i spil i nogle af projekterne. Endelig er der enkelte eksempler på samarbejder med den lokale Føtex, med et kommercielt fitnesscenter og med de lokale erhvervsdrivende, men generelt fylder det private erhvervsliv meget lidt i projekterne.

Samlet når samarbejdsrelationerne bredt ud til mange forskellige typer af aktører men omfatter i særlig grad øvrige aktører på det kulturelle og folkeoplysende område.

Udbytte af samarbejdet

På baggrund af en kodning af evalueringsskemaerne viser tabel 9 de faktorer, som hyppigst nævnes som positivt udbytte ved de samarbejdsrelationer, der er etableret i forbindelse med projekterne.

Tabel 9: Udbytte af samarbejdsrelationer

Udbytte af samarbejdet	Antal projekter
Synlighed, netværk og kendskab	28
Fremtidigt samarbejde	8
Nye muligheder	7
Rækkevidde	3

Note: I nogle evalueringsskemaer er der nævnt flere typer af udbytte, hvorved disse projekter indgår flere gange i den ovenstående tabel. I andre tilfælde er der ikke nævnt fordele eksplicit relateret til samarbejdet, eller der er nævnt forhold, som ikke umiddelbart kunne kategoriseres. Ovenstående tabel skal derfor alene ses som et udtryk for de hyppigst nævnte fordele.

Som det fremgår, er det i særlig grad øget synlighed, kendskab og netværk i lokalsamfundet, projektlederne fremhæver i evalueringsskemaerne. Det gør sig gældende for mere end halvdelen af projekterne – eksempelvis på Borups Højskole i København, der har gennemført en lang række debatarrangementer i samarbejde med medier, politikere, ministerier, og kulturaktører:

”Først og fremmest har samarbejderne givet netværk. Både i planlægningsfasen, hvor vi har holdt utallige møder med vores partnere, og ved afviklingen af selve arrangementerne, hvor talrige spændende foredragsholdere og debattører er kommet gennem huset, har projektet givet skolen en fornemmelse af at være i begivenhedernes centrum og i kontakt med akkurat de miljøer, vi gerne vil være i kontakt med [...]

Uddrag fra evalueringsskema, 'Hvad mener Borups?'

At det oplevede udbytte ved samarbejdsrelationer i særlig grad knytter sig til netværk og synlighed i lokalsamfundet er i god tråd med tidligere undersøgelser af samarbejdsrelationer på forenings- og folkeoplysningsområdet (Thøgersen 2015, Thøgersen & Bjerrum 2015). Det øgede kendskab og netværk, der er opnået igennem projekterne, har i en del tilfælde givet anledning til afledte effekter i form af konkret samarbejde om andre tiltag. Det gælder eksempelvis i projektet 'kunst og kunstnere – en foredragsrække' på Engelsholm Højskole, hvor der efterfølgende har været andre typer af samarbejde på tværs af de tre involverede parter: Højskolen, gymnasiet og kunstmuseet:

"Helt overordnet har samarbejdet skabt et kendskab til hinanden i arrangørgruppen - Museet har fået kendskab til Rosborg og Engelsholms kvaliteter og vice versa. Dette kendskab har kastet nogle sideprojekter af sig - bl.a. Kunstbar-arrangementer på museet med deltagelse - både aktivt og observerende af elever fra de to skoler. Der har været et større og mere differentieret publikum til foredragsarrangementerne, hvilket også har løftet vitaliteten i debatterne og hos de hyrede foredragsholdere [...]"

Uddrag fra evalueringsskema, 'Kunst og Kunstnere - en foredragsrække'.

Lignende erfaringer kommer til udtryk i projektet 'Playing with culture' på Ollerup Gymnastikhøjskole, hvor samarbejdet med en lokal asylskole ser ud til at fortsætte efter endt projektforsløb:

"Samarbejdet har dannet grobund for, at lignende samarbejde kan gentages i nær fremtid. Desuden har underviserne fra Korinth Asylskole vist interesse for at komme på Ollerup med jævnlige besøg - fx demokratidagen på Ollerup, springgymnastik eller anden sport, der kan skabes samarbejde omkring. På den måde får asylanterne og højskoleleverne mulighed for at stifte bekendtskab med hinanden igen og asylanterne får et tiltrængt afbræk fra hverdagen på asylcentret."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Playing with culture'

Et andet godt eksempel er projektet 'Four Boxes' på Krabbesholm Højskole, der indgår i evalueringens interviewdel. Historisk set har der været et modsætningsforhold mellem højskolen og lokalsamfundet med tråde helt tilbage til højskolens oprettelse, som har været svær at bryde ned. Med projektet 'Four Boxes' blev der lavet en række udstillingsaktiviteter, som har bidraget til at åbne højskolen op. Både fordi der i forbindelse med projektet blev etableret et samarbejde med kommunen, og fordi lokale borgere deltog i udstillingsaktiviteterne. Særligt en af udstillingerne, som tog udgangspunkt i en case om den fremtidige arkitektur og byudvikling i højskolens nærrområde, har haft gennemslagskraft lokalt og bidraget til den lokale debat:

"Det er klart at sådan en udstilling, den rykker noget, fordi der kommer en masse folk til den, og den får stor omtale i lokalavisen, folkebladet og så videre. Ikke at vi stryger folk i Skive med hårene. Det gør vi ikke, men vi er i hvert fald med til at skabe en debat om det, og folk er meget interesseret i den debat. Den debat den bølger videre nu."

Interview med forstander, Krabbesholm Højskole

Projektet har siden arbejdet videre med åbenheden over for lokalsamfundet i andre projekter. To af disse har også fået støtte via Folkeoplysningspuljen: 'Litteraturfestivalen' og 'Schade-serien'. Disse projekter har bygget videre på erfaringerne fra 'Four Boxes', og har yderligere konsolideret højskolens rolle som mere synlig og åben i lokalsamfundet (Kvalitative interviews med projektleder og forstander 23.2.2017 og 7.11.2017).

I flere projekter gives der endvidere udtryk for en erkendelse af, at samarbejdet har givet nye muligheder, som parterne ikke kunne have opnået hver for sig. Eksempelvis i projektet 'Hotel Democracy' på Ry Højskole, som for anden gang har gennemført en række arrangementer med fokus på oplysning og aktiv medvirken:

”Samarbejdets styrke er parternes forskellighed og den utraditionelle konstellation. Det har været værdiskabende for såvel højskolen som Museum Skanderborg og VisitSkanderborg/oplevelseserhvervene at skabe nye synergier i regi af Hotel Democracy. Det har igen i år vist sig, at sammenfletningen af tre eller flere netværk/kompetencer/indfaldsvinkler skaber nye og helt anderledes muligheder for udvikling.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Hotel Democracy'

På Højskolen Marielyst har man oplevet det som en styrke at samle de respektive parter kræfter og kompetencer i højskolens samarbejde med den lokale LOF:

”Fælles markedsføring før og efter arrangementerne. Med LOF Guldborgsund har vi fornet de kreative, praktiske, administrative og økonomiske kræfter til at skabe en succes, hvor højskolen står for kvalitetsforedrag i tæt samarbejde med et seriøst oplysningsforbund.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Folkehøjskole, Folkekøkken og Foredrag'

Relateret hertil lægger nogle af projekterne vægt på, at samarbejdet har medført, at arrangementerne har fået en større rækkevidde og er nået ud til nye målgrupper.

Udfordringer ved samarbejdet

På trods af de mange positive erfaringer med samarbejdsrelationerne, viser evalueringen også, at det kan være ressourcekrævende at få gode samarbejdsrelationer op at stå. Tabel 10 viser de hyppigst nævnte udfordringer ved samarbejdsrelationerne i projekterne.

Tabel 10: Udfordringer ved samarbejdsrelationer

Udfordringer ved samarbejdet	Antal projekter
Forventningsafstemning	12
Koordinering og logistik	11
At skabe engagement	8
Tidskrævende/ressourcekrævende	5

Note: I nogle evalueringsskemaer er der nævnt flere typer af udfordringer, hvorved disse projekter indgår flere gange i den ovenstående tabel. I andre tilfælde er der ikke nævnt udfordringer relateret til samarbejdet, eller der er nævnt forhold, som ikke umiddelbart kunne kategoriseret. Ovenstående tabel skal derfor ses som et udtryk for de hyppigst nævnte udfordringer.

Evalueringsskemaerne tyder samlet set på, at det især er ift. forventningsafstemningen mellem parterne og ift. koordineringsmæssige og logistiske forhold, projektlederne har oplevet udfordringer.

I forhold til udfordringer relateret til forventningsafstemning handler det i mange tilfælde om, at der ikke har været fuldstændig klarhed om arbejdsfordelingen mellem de enkelte aktører – eksempelvis som i et sommerhøjskoleprojekt på Løgumkloster Højskole:

”Eneste udfordring har været at få klare aftaler om, hvem der gør hvad. Altså hvordan den præcise rollefordeling skulle være mellem skolens ansatte og DFUNKS frivillige ledere.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'DFUNK sommerhøjskole'

Når det gælder udfordringer relateret til koordinering, handler det eksempelvis om koordinering mellem de fælles tiltag og de respektive parter egen hverdag:

”Koordinering af de enkelte arrangementer i forhold til den enkelte institutions egen planlægning. Højskolen har sine egne skemaer, rutiner og planlagte programmer, som det kan være svært at få til at passe sammen med en række andre aktører.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Grundtvigs højskole – ordet er løs'

Derudover nævner en række projekter, at det har været svært at skabe engagement blandt samarbejdspartnerne. Eksempelvis som i et projekt på Hadsten Højskole, hvor projektledere oplevede positiv opbakning til ideen, mens det knob mere med at etablere et forpligtende samarbejde med nogle af aktørerne:

Den største udfordring har været at flere af de påtænkte samarbejdspartnere havde stor sympati for ideen og projektet, men ikke ønskede at indgå i et forpligtende samarbejde, da de ikke så det som deres kerneopgave.

Hadsten Højskole: Højskoleforening version 21. århundrede.

I nogle tilfælde er samarbejdet derfor blevet mindre omfattende, end det oprindeligt var tiltænkt. Ud over de udfordringer, der er nævnt i tabellen, er der i enkelte tilfælde rapporteret om udefrakommende forhold, som har påvirket projekterne. Det gælder eksempelvis ændringer i linjefag på det gymnasium, der blev samarbejdet med, jobskifte og sygemeldinger hos centrale aktører. Det samlede indtryk er dog, at de oplevede udfordringer ved samarbejdet samlet set ikke har været en decideret stopklods for projekternes gennemførelse.

Læring i projekterne

Et helt centralt fokus i evalueringen er den læring, der er tilvejebragt gennem projekterne. Dette afsnit vil se nærmere på, hvilke succeser og udfordringer projekterne har givet anledning til, samt hvorvidt projektlederne ville gøre noget anderledes, hvis de skulle gennemføre et lignende projekt i fremtiden.

Når det gælder oplevede succeser, kan de overordnet opdeles i to grupper, som vist i tabel 11.

Tabel 11: Oplevede succeser

Hvad er lykkedes bedst?	Antal projekter
Det afviklede arrangement/det konkrete produkt	31
Samarbejdsrelationer/mødet mellem højskolen og lokalsamfundet	28

Note: Nogle projekter har i evalueringsskemaet nævnt flere ting, som er lykkedes bedst og indgår derfor i begge kategorier.

Først og fremmest knytter succesoplevelserne sig til de konkrete aktiviteter eller arrangementer, der er gennemført, eller de konkrete produkter, der er skabt gennem projektet. 31 projekter nævner disse forhold som det, der er lykkedes bedst. På grund af projekternes forskellighed er der stor variation i, hvilke konkrete faktorer der nævnes. Eksempelvis er

der i projektet 'Festival for ny, dansk litteratur' på Vestjyllands Højskole fokus på, at udbyttet af festivalen var i top. I et projekt om hjemmebier på Nordfyns Højskole, lægges der vægt på den konkrete læring, deltagerne fik gennem projektet:

"Deltagerne har fået mere viden om og forståelse for biers betydning for samfund og natur"

Uddrag fra evalueringsskema, 'Udvikling af bæredygtighed og borgerdeltagelse ved hjemmebier'

Næsten lige så mange projekter – 28 – lægger vægt på det lokale samarbejde eller det møde mellem højskolen og lokalsamfundet og mellem forskellige grupper i samfundet, som projekterne har givet anledning til. Som det fremgår af de nedenstående eksempler, kan det både handle om generelle relationer mellem højskolen og det omgivende samfund samt specifikke situationer, hvor samarbejdet har båret frugt:

"De tilfælde hvor foreningerne og eleverne har formået at samarbejde om at nå ud og møde og have samvær med medlemmer, beboere, udsatte, brugere osv. Det har givet eleverne en oplevelse af at kunne skabe værdi for disse grupper."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Hvor er det ansvar alle må bære'

"Eleverne fik samlet en gruppe af lokale unge, som stiftede Vallekildes første ungeråd. Eleverne bistod ungerådet i at udvikle og afvikle deres første begivenhed [...] På den måde blev der skabt en yderligere meningsfuld forbindelse mellem højskolen og lokalsamfundet i Vallekilde."

Uddrag fra evalueringsskema 'Sammen om Vallekilde'

I forhold til det sidstnævnte projekt 'Sammen om Vallekilde' uddyber projektlederen i det kvalitative interview, hvordan det vigtigste ved projektet har været de erfaringer, eleverne har gjort sig i forbindelse med arbejdet med at opbygge relationer og tilrettelægge en begivenhed i lokalsamfundet:

"Altså lige præcis i det her projekt, der er det vigtigste elevernes erfaring. Både deres erfaring med at gøre det, men også deres erfaring med, hvor svært det er. Og deres antagelser om, hvor lidt de skulle gøre for at få ting til ske, blev bragt totalt til skamme, for bare det at løbe en enkelt begivenhed op, hvor der kom nok mennesker, det var hårdt arbejde [...] Og det synes jeg er vigtigt, at de har den erfaring. Det er en del af deres faglighed i det her fag, så det giver mening på den måde [...]"

Sekundært, så synes jeg, det er vigtigt at lokale unge oplever, at der er nogle fra højskolen, som interesserer sig for dem, og at der er et lokalsamfund, som faktisk oplever, at der er nogen fra højskolen, der gider dem. Det synes jeg også er vigtigt. Og højskolen, vil jeg mene, bliver beriget af at gøre de der ting, fordi den som organisation åbner sig op.

Interview med projektleder, 'Sammen om Vallekilde', 28.9.2016

Ses der i stedet på de oplevede udfordringer, kan de samles i en række overordnede kategorier (tabel 12). Flest projekter har oplevet udfordringer med at tiltrække deltagere til konkrete arrangementer og/eller med at få markedsført arrangementerne tilstrækkeligt og via

de rigtige kanaler. Det gælder eksempelvis projektet 'Seismograafen', hvor Aalborg Sports- højskole i samarbejde med et lokalt oplysningsforbund arrangerede en række debatarrangementer med unge som målgruppe:

"Jeg kunne godt tænke mig, at vi bliver et åbent hus, der inviterer folk ind og siger, at vi faktisk har noget at byde på. Udover at vi er den skole, der ligger lige ved stadion og laver en masse sport, så har vi også en masse andre ting og kan bidrage til at give et moderne bud på, hvad folkeoplysning er. Men det er selvfølgelig også en svær udfordring, og det er jo også det, vi har oplevet og også det, vi skriver i evalueringen, at det er svært det her med at trænge igennem. Det er det jo altid, når man laver nye projekter, det har jeg prøvet 1000 gange, men det her med at trænge igennem over for den målgruppe, som vi primært har fået støttemidler til. Og få dem til at opdage at der faktisk er et andet tilbud end Skråen og traditionelle kulturinstitutioner, som henvender sig til den målgruppe, så at vi har noget andet her, som er af mere intellektuel og åndelig karakter. Det er bare vanskeligt."

Interview af projektleder, Aalborg Sportshøjskole, 30.1.2017

I projektet havde man størst succes med at tiltrække eksterne deltagere ved et arrangement med en filosof fra universitetet, hvor det pågældende institut markedsførte arrangementet over for de studerende, og der dermed var tale om en mere målrettet markedsføring.

Tabel 12: Oplevede udfordringer

Udfordringer	Antal projekter
Rekruttering af deltagere/markedsføring	17
Koordinering og forventningsafstemning i samarbejdsrelationerne	14
Praktiske forhold	7
Tidspres	5
Andre udfordringer	5

Note: Nogle projekter har nævnt flere forskellige udfordringer og tæller derfor med i flere kategorier.

Den anden store gruppe af udfordringer hænger sammen med det tema, som tidligere er belyst under projekternes samarbejdsrelationer, nemlig koordineringen og forventningsafstemningen ift. andre aktører i projektet. Eksempelvis nævner FFD i projektet 'Folkeoplysning for flygtninge', at etableringen af et samarbejde med kommunerne er ressourcekrævende at få op at stå. En række projekter nævner udfordringer af mere praktisk karakter: Den praktiske, tekniske og administrative afvikling af arrangementer. Det gælder særligt ift. afviklingen af større arrangementer, som fx Demokratifestivalen på Ollerup Gymnastikhøjskole:

"Overnatning og praktisk afvikling med hensyn til forplejning til så mange mennesker"

'Uddrag fra evalueringsskema, 'Demokratifestival'

Endelig oplevede en håndfuld projekter udfordringer med at nå de planlagte aktiviteter inden for den givne tidsramme, hvilket er en udfordring, der også understreges af, at flere projekter har fået forlænget tidsrammen for afviklingen af projektet undervejs. Projekternes

tidshorisont er derfor et relevant opmærksomhedspunkt ift. det videre arbejde med puljemidlerne fra Folkeoplysningspuljen. En enkelt projektleder opfordrer specifikt til en opblødning ift. den periode, projektet skal gennemføres inden for.

”Vi er utroligt glade for støtten, men da tilsagn om støtte kom i april, og pengene skal være brugt, og regnskab evaluering allerede skal være indsendt 1. januar, giver det et noget presset forløb. Her kunne det være godt med lidt større fleksibilitet, da vi alle ved, at projekter udvikler sig undervejs, samt at reelt læring fra et projekt ikke gøres på 10 måneder, men kræver længere tid [...]”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Nye fællesskaber’

Nogle projekter har dermed oplevet udfordringer med puljekriteriernes præcisering af, at midlerne normalt gives til projekter, som afsluttes inden for det indeværende finansår. De oplevede udfordringer hænger godt sammen med de temaer, der kommer frem i vurderingen af, hvad projektlederne ville gøre anderledes, hvis de skulle gennemføre et lignende projekt i fremtiden. Kommentarerne her omhandler primært forhold relateret til tidligere og bedre planlægning og forventningsafstemning, tilpasning af arrangementernes form og indhold ud fra de tidligere erfaringer mv. – eksempelvis som i det følgende eksempel fra Vallekilde Højskole:

”En mulighed ville være at aftale et samarbejde med forskellige lokale aktører forud for projektforsøgets start. På trods af hjælpen fra kommunens konsulent tog det lang tid for eleverne at finde frem til de rette lokale aktører samt lave forventningsafstemning med dem før projektets egentlig start [...] Der kunne godt tænkes mere i overleveringer i form af et netværkskort over ressourcer i lokalområdet. Eleverne har gjort dette, men det kunne der arbejdes mere målrettet med, så viden om lokale ressourcer ikke skal genopfindes i fremtidige projekter.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Sammen om Vallekilde’

Som det fremgår, lægges der også vægt på betydningen af bedre overlevering af viden om lokalsamfundet og dets aktører, så der ikke skal startes forfra i hvert nyt projekt.

Fremtidig højskolepraksis og det folkeoplysende arbejde

Det sidste tema i evalueringen omhandler projekternes betydning for den fremtidige højskolepraksis og højskolernes folkeoplysende arbejde. En generel kritik af puljemidler går ofte på, at mange projekter stopper, når midlerne er brugt efter endt projektperiode. Derfor er det interessant at se nærmere på, hvorvidt og på hvilken måde projekterne vurderes at få betydning for højskolernes praksis fremadrettet.

Det skal understreges, at der er tale om projektledernes vurderinger og planer umiddelbart efter endt projektperiode, og det er derfor ikke muligt at vurdere, i hvilken grad planerne er gennemført i praksis. Særligt i forhold til en evaluering som denne, der bygger på selvudfyldte skemaer, kan der være en risiko for, at de enkelte projekters betydning for den fremtidige højskolepraksis overvurderes – ikke mindst, hvis der opleves en normativ forventning om, at puljemidlerne *bør* sætte sig længerevarende spor. I Folkeoplysningspuljen har det dog ikke været et eksplicit formål i kriterierne, at projekterne skal sætte sig spor på

længere sigt. Derudover er der i forbindelse med udfyldelsen af skemaet udsendt en generel opfordring til at beskrive både positive og negative aspekter ved projekterne, netop ud fra et ønske om at mindske risikoen for overvurdering af projekternes positive betydning.

Helt overordnet vurderes det i næsten samtlige evalueringer, at projektet på en eller anden vis vil have betydning for den fremtidige praksis på højskolerne¹⁷. I rigtig mange af projekterne er vurderingen, at det arrangement, den aktivitet eller det projekt, der blev sat i verden i forbindelse med projektet, vil fortsætte i en eller anden grad. Eksempelvis som i de nedenstående eksempler:

”Bladet Kultur og Kirke vil blive ved med at eksistere, men nu for egne midler”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Kultur og Kirkeblad i Bjerringbro'.

”Vi vil fortsætte hele projektet og ser kun det forløbne år som en indledning.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Hvad mener Borups?'

”Det vil blive en tilbagevendende begivenhed at holde åbne, praktiske workshops i byen, hvor elever og lokale kan møde hinanden og arbejde sammen.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Det grønne Parcelhus'

”Vi ønsker fremover, at litteraturfestivalen bliver en tradition på skolen. Den vil kunne inddrages i undervisningen på alle højskolens linjefag og være katalysator for udviklingen af nye undervisningsformer, hvor eleverne i højere grad selv bliver selvstændige beslutningstagere.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Krabbesholm Litteraturfestival'

Som det fremgår af det sidstnævnte eksempel, er tanken også at litteraturfestivalen fremover skal integreres i undervisningen på højskolen. Netop projekternes afsmittende effekt for fremtidige undervisningsforløb på højskolen er der også 12 projekter, der lægger eksPLICIT vægt på:

”De næste hold vil få mulighed for at få faget 'Sundhedsambassadør' på skemaet”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Folkeoplysning helt ud i butikkerne'

”Korværket vil blive brugt i korundervisningen på de fremtidige hold med unge elever.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Sangværk'

På Djurslands Folkehøjskole er der en forventning om, at projektet 'Alle stemmer' vil medføre et større fokus på undervisning i politiske emner, da projektet har vist, at der er stor interesse for demokrati og medborgerskab blandt udviklingshæmmede, som udgjorde projektets målgruppe (Evalueringsskema 'Alle stemmer').

¹⁷ Kun i to projekter nævnes der ikke en konkret betydning for den fremtidige praksis.

Ikke overraskende er der også en meget stor del af projekterne, som nævner de etablerede samarbejdsrelationer og højskolens åbenhed, som elementer fra projektet de vil tage med ind i deres videre højskolepraksis. Endelig har en række højskoler, som følge af projektet, planer om at fortsætte med at involvere eleverne aktivt i planlægningen og afholdelsen af fremtidige arrangementer. De sidstnævnte pointer giver indtryk af, at processen og læringen i projektet i mange tilfælde har haft lige så stor betydning som den konkrete aktivitet, der er afviklet.

Tabel 13: Projektets betydning for fremtidig højskolepraksis

Tema	Antal projekter
Aktiviteten/produktet fortsætter med at eksistere	23
Indgår i undervisningsforløb/afsmittende effekt på undervisningen	12
Fortsat samarbejde/åbenhed over for lokalsamfundet	19
Involvering af eleverne i planlægning og afvikling af arrangementer	5
Andet	2

Note: Nogle projekter nævner flere af de ovenstående typer af aktiviteter og er derfor med i flere kategorier.

Tabel 14 viser projektledernes vurdering af projekternes betydning for højskolernes folkeoplysende arbejde. Her er det interessant, at mange højskoler nævner, at projekterne har givet mulighed for at nå ud til nye målgrupper.

Tabel 14: Erfaringer relateret til højskolens folkeoplysende arbejde

Tema	Antal projekter
Nå ud til nye målgrupper	22
Nye arrangementsformer/involverende tilgang	17
Andre forhold	10

Som det fremgår af de nedenstående uddrag, er det i særlig grad gennem eksterne samarbejdsrelationer, at de nye målgrupper er nået:

”Projektet har været med til at udbygge vores samarbejde med institutioner i byen, sådan at vi fremover vil kunne koordinere og deltage i hinandens arrangementer. Højskolen arrangerer i forvejen mange offentlige møder, men har haft svært ved at tiltrække lokale i større stil. Vi har nu fået nogle erfaringer og nogle samarbejdspartnere, som kan bruges til at skabe møder og debatter, der når lidt bredere ud.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Grundtvigs højskole' 'Ordet er løs'

”At højskolens samarbejde med en kommerciel virksomhed bragte folkeoplysningen helt ud til køledisken. Umage samarbejder kan lade sig gøre og giver synlighed. At inddrage elever i det folkeoplysende arbejde er en stor succes.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Folkeoplysning helt ud i butikkerne'

Det andet tema, som går igen i mange evalueringsskemaer, er, at arrangementernes form har haft betydning for det folkeoplysende arbejde. Der lægges særlig vægt på, at der er eksperimenteret med nye former, og mange nævner, at der er arbejdet med en mere involverende tilgang af deltagerne og i særlig grad af eleverne:

”I forhold til højskolens folkeoplysende arbejde har de største erfaringer og den største effekt ligget i samspillet mellem elever og de lokale unge i ungerådet”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Sammen om Vallekilde'

”At inddrage unge som arrangerende kræver en professionel ramme, men skaber samtidig meget dynamik”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Demokratifestival'

Aktiv inddragelse omkring kulturbegivenheder er højt værdsat og øger engagementet. Publikum og Helsingør føler nu et ejerskab til sangene”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Nye Halfdanske'

Har projekterne sat sig længerevarende spor?

Særligt interessant i forhold til at belyse projekternes betydning for den fremtidige højskolepraksis er de projekter, der er udvalgt til kvalitative interviews, hvor der er gennemført interviews både umiddelbart efter projektets afslutning og kortere opfølgende interviews cirka et års tid senere.

De tre projekter, der er udvalgt i Folkeoplysningspuljen, giver indblik i projekternes forskellighed – også når det gælder betydningen for den fremtidige højskolepraksis. Den nedenstående tabel giver et overblik over, hvorvidt og på hvilken måde projektlederne vurderer, at projekterne har sat sig længerevarende spor i højskolens arbejde.

Tabel 15: De længerevarende spor – tre udvalgte projekter

	Projektets indhold	Længerevarende spor
Vallekilde Højskole: Sammen om Vallekilde 55.643 kr.	Samarbejde med organisationen TAG DEL om elev- og borgerdrevet projekt, der skal fremme skabertrang og frivilligt initiativ i lokalområdet.	Projektet har ikke skabt længerevarende forandringer, men har bidraget til erfaringsopsamling ift. samarbejde i lokalområdet og elevernes engagement lokalt. Højskolen er ikke længere involveret i Ungerådet og informanten ved ikke, om det fortsat eksisterer.
Aalborg Sportshøjskole: Seismograafen 91.420 kr.	Samarbejde med FOKUS Folkeoplysning om folkeoplysende aktiviteter i nye former.	Gennem projektet er der etableret samarbejdsrelationer med FOKUS Folkeoplysning, hvor der i dag samarbejdes om forskellige enkeltstående arrangementer. Projektet har bidraget til det øgede fokus på involverende deltagelsesformer, som allerede var i gang forud for projektet.
Krabbesholm Højskole: Four Boxes 160.000 kr.	Udstillinger, foredrag og rundvisninger med inddragelse af elever, lokalsamfundet og kunstnere fra ind- og udland.	Projektet har bidraget til at åbne højskolen over for lokalsamfundet og skabe bedre lokale relationer. Projektet har medført, at højskolens udstillinger tilrettelægges på en ny måde: Udstillingerne integreres i elevernes undervisningsforløb. Der er bygget videre på de lokale relationer i efterfølgende projekter, og projektet har generelt skabt ringe i vandet ift. igangsættelsen af nye projekter og tiltag.

Som det fremgår, er vurderingen alle steder, at projekterne har sat sig spor i højskolernes videre arbejde. Der er dog store forskelle på, hvor konkrete spor der er tale om. Da projekterne er meget forskellige, både når det gælder formål, karakter og omfang, skal det ovenstående ikke ses som et forsøg på at vurdere graden af projekternes succes, men snarere som eksempler på, hvordan puljemidler på forskellig vis kan have betydning for det videre arbejde på højskolerne.

Projektet 'Sammen om Vallekilde' var knyttet til et konkret undervisningsforløb og var derfor ikke møntet på at forandre hele højskolens praksis. Derimod har projektet bidraget til den samlede erfaringsopsamling i forhold til de forskellige tiltag vedrørende udadrettede aktiviteter og involvering af lokalsamfundet:

I: "Har projektet betydet, at højskolen i dag spiller en anderledes rolle i lokalsamfundet end før?"

“Nej. Det er for småt. Det er en erfaringsopbygning, som dog er vigtig, fordi højskolen skal til at skrive ny strategi [...] så jeg tror faktisk, at man vil fastholde det lokale udsyn, blandt andet også fordi man erfarer, at de der projekter kan nogle gode ting og gør noget godt [...]

Jeg vil mene, at hvis man skulle lave sådan nogle projekter [ift. at ændre højskolens rolle i lokalsamfundet], hvilket man sagtens kan, så skal man sætte en ramme, hvor der er en større økonomi, så man kan gentage tingene igen og igen og blive ved og blive ved. Det er min erfaring, at det er det eneste, som rigtig skaber tæt konsistens i det [...] Så de der one-offs, de er meget fine, men det skaber ikke noget forandring.”

Interview projektleder, 'Sammen om Vallekilde', 28.9.2016

Projektlederen er ikke længere ansat på højskolen, men et års tid efter projektets afslutning samlede hans kollega op på erfaringerne fra projektet:

“Vi har stadig fokus på udadrettede aktiviteter [...] Der er stadig de samme typer af begivenheder og de samme tanker, men det er ikke direkte fra det projekt [...]” “Det [projektet] har helt sikkert gjort os som undervisere og som skole mere opmærksomme på, at hvis vi ikke arbejder aktivt for, at eleverne deltager i deres lokalområde, så danner de en boble. Så der har været et skifte der, som jeg ikke har set før.”

Interview højskolelærer, Vallekilde Højskole 6.11.2017

I projektet 'Seismograafen', der er et samarbejde mellem Aalborg Sportshøjskole og et lokalt oplysningsforbund, blev der gennemført en række debatarrangementer med fokus på at nå unge, hvor der også blev eksperimenteret med deltagelsesformerne. Der arbejdes videre med projektet i regi af oplysningsforbundet, men det er pt. sat på stand by, fordi man afventer et byggeprojekt. Højskolen er derfor ikke længere involveret i projektet, og det primære udbytte fra projektet er etableringen af et godt samarbejde med oplysningsforbundet:

“Vi har fået nogle gode samarbejdsrelationer med FOKUS Folkeoplysning, og hvis jeg skal være ærlig over for mig selv, er det vel stort set det, der er nu.”

Interview projektleder, 'Seismograafen' 30.10.2017

I dag samarbejder højskolen løbende med oplysningsforbundet om forskellige typer af enkeltarrangementer. Derudover arbejdes der på højskolen videre med at udvikle på deltagelsesformer ved arrangementer. Dette arbejde var dog allerede i gang forud for projektet, men projektet har givet yderligere inspiration.

I projektet 'Four Boxes' på Krabbesholm højskole er der gennemført en lang række udstillingsaktiviteter. Udstillingerne har været tæt koblet til elevernes undervisning, og samtidig har højskolen bestræbt sig på at åbne sig for lokalsamfundet. Siden projektets afslutning har skolen arbejdet videre med den lokale åbenhed gennem andre projekter, hvilket har givet grobund for nye samarbejdsrelationer og nye tiltag. Derudover har projektet sat sig spor i den måde, højskolen arbejder med udstillinger på gennem en højere grad af integration med undervisningen:

“Vi har lige haft en stor udstilling, der hed 'Poor and needy', som var en udstilling med danske og amerikanske kunstnere, som har været i Wisconsin i et år, og som så blev flyttet her til. Hvor syv af de kunstnere, der var med på udstillingen, var her, og lavede workshops med vores elever og fortalte om deres arbejde og deres værker. De diskuterede med eleverne under en overskrift, der hedder fællesskab. Det er jo netop en direkte fortsættelse af den idé med at prøve at lave udstillinger ikke bare som rene udstillinger, men at få eleverne på banen og få en mere direkte kobling mellem dem, der udstiller, og vores elever, end at de bare holder et foredrag [...] Den kobling, det er faktisk en, som vi mere og mere går over til i forbindelse med vores udstillinger.”

Interview forstander, Krabbesholm Højskole 7.11.2017

Da der kun er foretaget uddybende interviews i tre projekter under Folkeoplysningspuljen, er det ikke muligt at foretage generaliseringer ud fra det ovenstående billede. Det kan dog antages, at projekternes omfang og tidsramme kan have betydning for, i hvor stor udstrækning erfaringerne fra projektet konsoliderer sig i højskolens praksis. I projektet 'Four Boxes' understreges betydningen af projektets varighed, som forløb over knap to år, hvilket er betydeligt længere end de fleste øvrige projekter under puljen. Derudover har de efterfølgende projekter på højskolen, som ligeledes har fået finansiering fra puljen, bidraget til yderligere konsolidering af højskolens rolle i lokalsamfundet.

Evalueringsinterviewet tyder samlet på, at puljemidlerne på forskellig vis har sat sig spor i højskolernes praksis på længere sigt, men at der er en stor variation på tværs af projekterne, som blandt andet kan tilskrives projekternes forskellige karakter og omfang. Det kan ikke forventes, at et projekt tilknyttet et specifikt undervisningsforløb har lige så stor gennemslagskraft på længere sigt som et længerevarende forløb, hvor hele skolen er involveret. Evalueringen tyder dog klart på, at begge typer af projekter kan skabe værdifuld læring.

Sammenhæng mellem projekternes mål og resultater

Dette afsnit har til formål at belyse sammenhænge mellem projekternes mål og resultater. Det gøres ved at se på både projektledernes egne vurderinger i evalueringsskemaerne og ved en overordnet gennemlæsning af aktivitetsbeskrivelserne i ansøgningerne¹⁸. I evalueringsskemaerne er projektlederne blevet bedt om at uddybe deres 'samlede vurdering af projektets forløb ift. de opstillede projektmål'.

Overordnet er projekterne i vid udstrækning blevet gennemført som planlagt, og der er blandt de projektansvarlige gennemgående tilfredshed med projekternes gennemførelse.

Kun i et enkelt tilfælde er de planlagte aktiviteter slet ikke blevet gennemført. Det gælder et projekt på Ubberup Højskole, som havde til formål at nå ud til idrætsvante borgere, som

¹⁸ Da nogle af projekterne ikke har modtaget det fulde ansøgte beløb, og da nogle af projekterne har tilpasset aktiviteterne undervejs, giver det ikke mening med detaljerede sammenligninger af de konkrete aktivitetsbeskrivelser i ansøgningsskemaerne og de gennemførte aktiviteter i evalueringsskemaerne. Vurderingen er derfor baseret på en overordnet gennemgang af ansøgningerne.

gerne vil have en sundere livsstil gennem et samarbejde med DGI og det lokale idrætsliv. Målet var at udvikle og gennemføre et 12-14 ugers forløb for målgruppen. Ifølge projektlederen skyldes den manglende gennemførelse af aktiviteterne primært økonomiske udfordringer og indledende uklarhed om den økonomiske ansvarsfordeling i projektet:

”Konceptet er udviklet i store træk, men det blev aldrig gennemført på grund af økonomiske udfordringer [...]

Uddrag fra evalueringsskema, ”Folkeoplysende samarbejde med rækkevidde”

Der blev dog arbejdet med udviklingsdelen og opstarten af det lokale samarbejde, hvor igennem der blev udviklet et koncept, som er næsten køreklart.

Der er også eksempler på andre projekter, hvor dele af de planlagte aktiviteter eller tiltag, af forskellige årsager ikke blev gennemført. Det gælder eksempelvis projektet ’Fortæl i nord’, hvor planen var at etablere en fortællekreds med base på højskolen med mindst 20 medlemmer det første år (ansøgning ’Fortæl i Nord’). Men som det fremgår af nedenstående uddrag, blev de øvrige af projektets dele gennemført:

”Fortællekreds – ikke nået. Potentialet er til stede, men vi mangler fortsat at finde den rigtige konsulent eller at færdiguddanne vores ’egne’ til at føre denne del videre. Vi håber fortsat at få den i gang på sigt. Fortælleaftener og fortællefestival – opnået. Der var knap så mange deltagere ved fortælleaftenerne, som vi havde kalkuleret med. Til gengæld var der langt flere i berøring med fortællefestivalen.”

Uddrag fra evalueringsskema, Vrå Højskole ’Fortæl i nord’

Et andet eksempel er projektet ’Alle stemmer’ på Djurslands Folkehøjskole, som blandt andet ønskede at etablere en hjemmeside, der skulle fungere som et forum for debat for udviklingshæmmede personer:

”Vi havde et mål om at udbrede demokratiet og mulighed for deltagelse heri til en marginaliseret gruppe, nemlig udviklingshæmmede. Projektet har vist os, at der er en interesse hos udviklingshæmmede for at være mere deltagende, og der er en interesse fra politikernes side til at være mere tilgængelige. Projektet forløb desværre ikke som ventet, idet vi ikke fik hjemmesiden op at køre.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Alle stemmer’

Den manglende etablering skyldes primært, at projektlederen fik andre opgaver og siden skiftede job, hvilket har medført, at skolen vil involvere flere forskellige medarbejdere i fremtidige projekter. På grund af de ændrede planer blev under halvdelen af de bevilligede midler brugt¹⁹. Der blev dog gennemført en række aktiviteter i regi af projektet, der også efterfølgende gav inspiration til undervisningen på skolen.

¹⁹ Samlet set har ni projekter tilbagebetalt en del af det bevilligede beløb (beløb under 1000 kr. er ikke medtaget i optællingen).

I projektet 'Vi er Højskolen' på Rønde Højskole fik man gennemført en lang række arrangementer i samspil med lokale aktører, men nåede ikke i mål med at etablere en såkaldt 'græsrodsbevægelse' eller vennekreds omkring skolen og fik heller ikke brugt alle de bevilgede midler:

"Vi er blevet klogere på processer omkring at åbne skolen for det omliggende samfund. Vi er blevet bestyrket i, at det kræver et længere træk for at løbe 'Højskolens Venner' ordentligt i gang, men vi er på vej."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Vi er Højskolen'

På trods af at alt ikke er opnået, giver mange projekter udtryk for, at der er sket en læring. Derudover er der mange eksempler på, at der undervejs i projektføreløbet er lavet mindre justeringer i de planlagte aktiviteter, som dog ikke har nævneværdig betydning for omfanget af aktiviteter. Endelig er der eksempler på projekter, som giver udtryk for, at projektet har været en større succes end forventet:

"At alle projektmål er opfyldt eller overgået. Det lykkedes også at integrere højskoleeleverne på anbefaling af FFD ved tildelingen af midler."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Spisefællesskabet i Holbæk'

"Den samlede vurdering er, at projektet er gået over forventning ift. samarbejde, skabe en kulturudveksling og et fællesskab mellem højskoleelever og asylanter på blot 4 dage"

Uddrag fra evalueringsskema 'Playing With Culture'

"Vi er overvældende tilfredse. Krabbesholm har etableret væsentlige kontakter til lokalsamfundet og effektivt sat litteraturen på dagsordenen. Politikere og borgere i Skive tale nu om Skive som Danmarks Litteraturby".

Uddrag fra evalueringsskema, 'Schade-serien.'

Samlet er konklusionen, at langt de fleste projekter under Folkeoplysningspuljen i væsentlig udstrækning har gennemført de planlagte aktiviteter og tiltag. I de projekter, hvor dele af projektet ikke er gennemført, skyldes det overvejende, at det ikke helt er lykkedes at få de planlagte samarbejdsrelationer i hus, at projektet var mere tidskrævende end forventet eller uforudsete begivenheder som fx udskiftning i nøglepersoner mv.

Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljernes formål

Kriterierne for Folkeoplysningspuljen er meget bredt formuleret, og derfor er det også disse overordnede forhold, at projekternes resultater må holdes op imod. De overordnede puljekriterier er følgende:

- Det skal handle om folkeoplysende aktiviteter, som ligger ud over eller supplerer tilskudsberettiget højskolevirksomhed.
- Det forventes, at projekterne støtter mødet mellem borgerne om både lokale og almene spørgsmål og emner.

- Der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører, og at flere medarbejdere fra den enkelte skole er involveret i projektet, men det er ikke krav.

Det første spørgsmål handler dermed om, i hvilken udstrækning projekterne omfatter folkeoplysende aktiviteter. I retningslinjerne henvises til den definition af folkeoplysningsvirksomhed, som kommer til udtryk i højskoleloven, hvor de centrale begreber er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse (Lov om folkehøjskoler § 1). Disse begreber er imidlertid igen brede begreber, der kan defineres på mange forskellige måder (se f.eks. Rahbek & Møller 2015). I tråd med dette viser evalueringsskemaerne netop, at projektlederne lægger vægt på mange forskellige aspekter ved det folkeoplysende arbejde.

Det fremgår tydeligst, når projektlederne bliver bedt om at forholde sig til de væsentligste erfaringer i forhold til højskolernes folkeoplysende arbejde. Alle projekterne har været i stand til at uddybe projektets bidrag til højskolens folkeoplysende arbejde. Der blev især lagt vægt på nye og involverende deltagelsesformer samt muligheden for at nå ud til en bredere målgruppe, hvilket mange steder er lykkedes igennem samarbejdsrelationer med andre aktører.

Det andet spørgsmål handler om, i hvilken udstrækning projekterne har understøttet mødet mellem borgerne om lokale og almene spørgsmål. Som det er fremgået tidligere, har rigtig mange af projekterne haft borgere – både lokale borgere generelt, men også specifikke grupper – som målgruppe for de aktiviteter og tiltag, der er gennemført. Projekterne har dermed i vid udstrækning bidraget til mødet mellem borgere.

Der har dermed været en klar intention om at understøtte mødet mellem borgerne, som også i vid udstrækning er lykkedes – dog med varierende succes, da der også er eksempler på projekter, som har haft svært ved at nå ud til de ønskede målgrupper, eller som har tiltrukket færre deltagere end håbet. Som helhed giver evalueringsskemaerne dog indtryk af, at projekternes arrangementer og aktiviteter har formået at understøtte mødet mellem borgere.

Også opfordringen til samarbejde er i høj grad blevet taget op i projekterne: I stort set alle projekter er der etableret et samarbejde med andre aktører. Der er dog variation i samarbejdets omfang, og hvor succesfulde samarbejdsrelationerne har været. De oplevede udfordringer handler i særlig grad om uklarheder i forventningsafstemning, og at det har været ressourcekrævende at etablere samarbejdet.

Samlet set giver evalueringsskemaerne indtryk af, at projekterne helt overvejende har levet op til puljens formål. På trods af de relativt små beløb, der er bevilliget til de fleste af projekterne, er der sat mange aktiviteter og arrangementer i gang, der kan karakteriseres som folkeoplysende aktiviteter.

Den Internationale Pulje

Den Internationale Pulje har – som nævnt indledningsvist – haft til formål at understøtte aktiviteter, som ”skaber, fastholder og uddyber forståelse for sammenhænge mellem Danmark, Europa og Verden” med henblik på at sikre, at internationale emner og aktiviteter også fremadrettet er i fokus i højskolernes arbejde. Retningslinjerne for puljen lægger endvidere særlig vægt på aktiviteter, som er nyskabende og har fokus på involvering af elever inden for ”økonomiske, politiske, sociale, kulturelle og miljømæssige forhold med et internationalt sigte”, og der opfordres til at involvere samarbejdspartnere og flere forskellige medarbejdere på højskolen. Endelig er der i puljekriterierne formuleret et langsigtet mål om at ”sikre internationale emner og aktiviteter en vedvarende og selvfølgelig plads på landets folkehøjskoler.”

Puljen var som udgangspunkt fordelt på fem forskellige underpuljer, der hver omfattede en specifik andel af den samlede pulje (angivet i parentes). Eksempelvis var 40 pct. af midlerne afsat til længerevarende forløb. Inden for det samme projekt har det været muligt at søge midler fra flere af de fem underpuljer:

- a) Længerevarende forløb (minimum 12 uger) (40 pct.)
- b) Kortere forløb eller enkeltstående aktiviteter (25 pct.)
- c) Produktion af undervisnings- eller oplysningsmateriale (10 pct.)
- d) Rejsestipendier, seminarer og efteruddannelse, skolepulje (15 pct.)
- e) Rejsestipendier, seminarer og efteruddannelse, central pulje (10 pct.)

Bevillingsgruppen, der er sammensat på samme måde som ved Folkeoplysningspuljen, har dog haft mulighed for at fravige fordelingen, såfremt der var behov for dette. Ligesom ved Folkeoplysningspuljen kunne der via den Internationale Pulje ydes støtte til de fleste former for omkostninger, så længe de var direkte relateret til projektet. Dog kunne der ikke ydes tilskud til elevbetaling, informationsmateriale af generel karakter samt anskaffelse af udstyr som f.eks. møbler, IT mv. (www.ffd.dk).

Overblik over de bevilligede projekter

Denne evalueringsrapport omfatter 15 projekter, som har fået midler fra Den Internationale Pulje, og som var afsluttet og afrapporteret pr. 1.10.2017²⁰. I tabel 18 i bilagsmaterialet ses en samlet oversigt over disse projekter.

Ud af de 2,2 mio. kroner i Kulturministeriets bevilling er der udbetalt i alt 2.011.837 kr. til projekter i Den Internationale Pulje. De resterende midler er blevet overført til Folkeoplysningspuljen.

²⁰ De to seneste projekter, som har fået bevilliget midler i efteråret 2016, er større projekter igangsat af FFD i samarbejde med en lang række højskoler. Disse projekter er endnu ikke afsluttet og indgår derfor ikke i rapporten.

Med undtagelse af de projekter, som er bevilliget til FFD, og som er større samarbejdsprojekter, der inkluderer flere højskoler, er det maksimale støttebeløb bevilliget til projekter på enkelthøjskoler på 78.000 kr.²¹.

Det gennemsnitlige beløb, der er udbetalt til projekter på enkeltstående højskoler, er på knap 46.000 kr. Der er dermed gennemsnitligt tale om mindre bevillinger end i Folkeoplysningspuljen, hvilket givetvis hænger sammen med, at der i puljekriterierne for Den Internationale pulje er klare beløbsmæssige grænser inden for hver for enkelt underpulje, hvilket ikke er tilfældet i Folkeoplysningspuljen. Beløbsgrænserne er dog betydeligt højere for projekter, der omfatter flere skoler/flere skoler i samarbejde med FFD. Bevillinger til projekter søgt af FFD er som tidligere nævnt også betydeligt større og varierer mellem 100.000 kr. og 500.000 kr.²²

Ses der på fordelingen på de respektive underpuljer, har 10 af de 15 projekter fået midler til længerevarende forløb, syv til kortere forløb eller enkeltstående begivenheder, fem til produktion af undervisnings- eller oplysningsmateriale, og endelig har i alt seks projekter fået midler fra underpulje D og E, som begge omhandler rejsestipendier, seminarer og efteruddannelse.

Projekternes regnskaber viser, at næsten alle projekter har brugt dele af projektmidlerne til rejseudgifter, mens mere end 2/3 af projekterne har brugt midler til lønudgifter – enten til frikøb af lærere eller til aflønning af andre ansatte. Derudover er der især blevet anvendt midler til foredrags- eller konsulenthonorarer, til materialer og til forskellige former for arrangementer og formidlingsaktiviteter. Meget få projekter – men dog et par – har modtaget andre eksterne midler til projektet, men projekterne er helt overvejende finansieret af puljemidlerne (Projekternes regnskaber).

Da der i Den Internationale Pulje er tale om betydeligt færre projekter end i Folkeoplysningspuljen, er det i den følgende analyse valgt at trække essensen ud i selve teksten frem for at benytte tabeller med talmæssige kategoriseringer af projekterne.

Projekternes formål og karakter

Af projekternes formål ses det, at der er tale om meget forskellige typer af projekter, og det internationale perspektiv kommer til udtryk på forskellig vis.

Tre projekter har særlig fokus på flygtningeproblematikken, men vil sætte fokus på det gennem forskellige virkemidler: Gennem en musical, gennem fortællinger fra flygtningene selv og gennem udvikling af kurser med specifik fokus på flygtningeproblematikken.

²¹ Et projekt fik dog en større bevilling, men bortfaldt undervejs og indgår derfor ikke i beregningen. Generelt indgår kun de 15 projekter, der er gennemført og afreporteret, i beregningerne.

²² Som den eneste af underpuljerne, er der ikke nævnt en beløbsmæssig grænse for underpulje e, der er den centrale pulje til rejsestipendier, seminarer og efteruddannelse.

Mange af de øvrige projekter har fokus på kulturel udveksling, men det varierer, hvorvidt det søges opfyldt gennem besøgende fra udlandet, gennem højskolens egne rejser eller gennem udviklingen af undervisningsforløb med et særligt tværkulturelt fokus.

Samlet set omfatter projekterne en så høj grad af forskellighed, at det er vanskeligt med en entydig kategorisering. Væsentligt er det dog, at de projekter, der er igangsat af FFD selv, har en anden karakter end de øvrige projekter, der er igangsat af enkelthøjskoler.

Det største projekt, der er gennemført med støtte fra den internationale pulje, er FFD's projekt 'Interaktiv læringsplatform for alle landets højskoler', der fik støtte i den første bevillingsrunde. Projektet blev i anden runde videreført i 'Projekt Globale historiefortællere' og i tredje runde med 'Aktiviteter i forbindelse med Projekt globale historiefortællere'. Der er dermed tale om et projekt, der er videreført i en række forskellige steps, og som sammenlagt har modtaget 695.185 kr. i de første tre bevillingsrunder. Endelig er der i den seneste bevillingsrunde i efteråret 2016 bevilliget 500.000 kr. til projektets fase 2, som stadig pågår. Projektet omfatter dermed samlet set over halvdelen af de midler, der er bevilliget gennem puljen.

Projektets mål er at styrke samarbejde, netværk og sparring mellem højskolelærere, at styrke elevernes globale medborgerskabsdannelse, og at højskolerne deltager i den offentlige debat om vores fælles udfordringer i verden og løsningerne herpå²³. Disse mål søges opnået gennem en række forskellige aktiviteter, som har haft forskelligt fokus i de respektive bevillingsrunder: en interaktiv læringsplatform www.globalstory.dk, udviklingsaktiviteter og udvikling af undervisningsmaterialer. Samlet er der tale om et langsigtet projekt med sigte på at styrke højskolernes internationale arbejde i bred forstand.

Både på grund af omfanget, organiseringen og tidsrammen er projektet vanskelig at sammenligne med de øvrige projekter, som er støttet af Den Internationale Pulje. I læsningen af den resterende del af evalueringen er det derfor vigtigt at være opmærksom på dette projekts særlige karakter.

Lidt i samme boldgade er FFD's projekt 'Nordplus - Nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål', der indgår i evalueringens kvalitative del. Dette projekt er dog betydeligt mindre end det ovenstående projektforsløb og har kun fået støtte fra puljen én gang.

Projekternes aktiviteter og målgrupper

Når det gælder konkrete aktiviteter og de måder, hvorpå projekterne ønsker at opnå de ovenstående formål, er der stor variation.

10 af projekterne omfatter tilvejebringelsen af et konkret produkt i form af fx en håndbog, en film, et undervisningsforløb eller en musical. Eksempelvis som i de følgende uddrag:

²³ Læs mere om projektet på FFD's hjemmeside: <http://www.ffd.dk/indsatsomraader/globale-historiefortaelere>.

”Udarbejdelse af koncept, indholdsplan mm. for lange og korte kurser for flygtninge og andre med alvorlig stress”

Uddrag fra evalueringsskema: ’Om flygtningeproblematikker’

”Udvikling og udarbejdelse af en håndbog om, hvordan man tilrettelægger og gennemfører en living library event²⁴”

Uddrag fra evalueringsskema, ’The living library’

I syv tilfælde har projektet været bygget op omkring et konkret undervisningsforløb, hvor en elevgruppe har valgt at beskæftige sig med det konkrete tema, projektet handler om:

”Der har været afholdt tre intensive to-dagesforløb med deltagelse af højskolens elever og samarbejdspartnere fra The Dark Mountain Project, samt tre workshops for alle skolens elever. Derudover har vi arbejdet med at konceptudvikle på hele fagforløbet, som var på 58,5 lektioner.”

Uddrag fra evalueringsskema ’Verden omkring os – udvikling af fagkoncept’

To af projekterne har haft fokus på samarbejde omkring udviklingen af aktiviteter for unge på tværs af landegrænser. Det gør sig gældende for både projektet ’Youth Empowerment’ og ’Sportens universelle sprog’. I sidstnævnte var danske højskoleelever i Libanon for at planlægge og gennemføre en sommerlejr for libanesiske unge, mens to libanesiske unge har været på højskoleophold i Danmark for at hente inspiration til udviklingen af højskoleaktiviteter i Libanon:

”To ugers besøg i Libanon, herunder afviklingen og udviklingen af en sportssommerlejr for unge flygtninge – herunder træning og inspiration fra den danske højskolemodel. 3,5 måneders højskoleophold (inspirationsophold) for to unge frivillige fra Libanon, som skal tilbage og udvikle en sportshøjskole i Libanon.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Sportens universelle sprog’

Endelig har en række af projekterne afholdt seminarer og workshops for forskellige målgrupper – typisk lærere eller elever. Det har eksempelvis udgjort en betydelig del af aktiviteterne i ’Globale Historiefortællere’ og i ’Nordplus – Nordiske Folkehøjskoler for nye bæredygtigheds mål’, der begge er igangsat af FFD:

”Fire heldagsmøder i netværkets styregruppe med at forme nationalt arbejde med bæredygtighed på højskoler, to to-dages seminarer med højskoler, der arbejder med bæredygtighed, udvikling og afprøvning af pædagogiske redskaber til uddannelse af højskolelærere som ambassadører i bæredygtighed”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Nordplus – nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtigheds mål’

²⁴ Living Library er ifølge det materiale, der er udviklet i forbindelse med projektet, en event hvor mennesker, der har en historie at fortælle, bliver levende ’bøger’, og andre kommer og låner disse ’bøger’: It is a way to pass on the gift of our stories and experiences to others in the hope that the sharing might help the audience and the book in some way (Living Library Handbook, 2015, 4).

Når det gælder målgrupper, har den primære målgruppe i de fleste tilfælde været højskolerne elever og i særlig grad de elever, som har tilmeldt sig de pågældende fag eller forløb. I mange tilfælde har projekternes aktiviteter dog omfattet en bredere målgruppe – typisk alle skolens elever eller, som i FFD-projekterne, en bredere gruppe af lærere. Derudover har nogle af arrangementerne været målrettet en bredere kreds. Enten i form af elever fra andre højskoler eller borgere fra lokalsamfundet, der har deltaget i foredrag, musicals eller lignende. Endelig har flere projekter omfattet deltagere fra de samarbejdsorganisationer og -lande, der indgår i projekterne.

Det er vanskeligt at sammentælle det samlede antal deltagere, projekterne har berørt, da det dækker over mange forskellige grader af deltagelse. Den klare vurdering er dog, at projekterne samlet set er nået bredt ud med højskoleeleverne som de primære deltagere.

Samarbejdsrelationer i projekterne

Et fokuspunkt i FFD's retningslinjer for Den Internationale Pulje var en opfordring til at involvere samarbejdspartnere i de enkelte projekter. Gennemgangen af evalueringsskemaerne viser, at samtlige 15 projekter under Den Internationale Pulje har involveret samarbejdspartnere. Der er blevet samarbejdet med andre højskoler, kommunen, et asylcenter, et bibliotek, børne- og ungdomsorganisationer i ind- og udland og mange flere forskellige aktører. Der er store forskelle på bredden i samarbejdet og samarbejdets rolle på tværs af projekterne. Også det selvvalgte udbytte af samarbejdet varierer.

I nogle evalueringsskemaer lægges der vægt på det konkrete udbytte, samarbejdet har givet i løbet af selve projektperioden. Eksempelvis som i fællesprojektet i FFD om globale historiefortællere, hvor brugen af eksterne eksperter har kvalificeret projektet:

"Aktørerne har bidraget til at kvalificere projektet med deres erfaringer med og interesse for de udfordringer, vi står over for som borgere i Danmark, Europa og Verden."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Interaktiv læringsplatform for alle landets højskoler'

Et andet konkret eksempel er fra 'Living Library', som i projektet etablerede et samarbejde med det lokale bibliotek, hvilket gav projektet en større gennemslagskraft:

"Samarbejdet gjorde det muligt at nå ud til en bredere målgruppe gennem bibliotekets veletablerede kommunikationslinjer. Samarbejdet har også sikret, at indholdet havde en bred appel."

Uddrag fra evalueringsskema, Living Library

I andre projekter lægges der i højere grad vægt på, at man med projektet har fået etableret nogle samarbejdsrelationer, som kan bruges fremadrettet:

"Der er etableret et stærkt, velfungerende og potentielt netværk af højskoler, der arbejder med bæredygtighed."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Nordplus – nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtigheds mål'

I det kvalitative interview uddyber projektlederen fra FFD:

"Netværket tæller næsten 30 skoler nu. Hvor der i hvert fald er en lærer eller en hel skole, der har sagt: "vi er interesserede i at følge med og høre mere". Og en del har så deltaget på det første seminar, en del har deltaget på det andet seminar, og nu er vi så ved at arrangere det tredje seminar til april. Så det fortsætter."

Interview med projektleder fra FFD, 'Nordplus – nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål', 3.2.2017

I musical-projektet blev der etableret et samarbejde med et nærliggende flygtningecenter, som umiddelbart efter projektets afslutning fortsatte i andre former:

"Derudover har det skabt et frugtbart samarbejde med Dansk Røde Kors og flygtningecentret [...], som vi stadig nyder godt af."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Vi flygter'

I nogle tilfælde har samarbejdet betydet, at der fremadrettet er planer om nye typer af samarbejdsrelationer. Eksempelvis har et lærerudvekslingsprojekt betydet, at man planlægger at arbejde videre med muligheden for udvekslingen af elever:

"Eleverne i både USA og Danmark var meget tilfredse med samarbejdet og er så inspirerede af udvekslingen, at vi nu er i gang med at undersøge muligheden for at kunne lave udveksling mellem eleverne."

Uddrag fra evalueringsskema, 'International udveksling om deltagende medborgerskab'

På trods af det positive udbytte, har to tredjedele af projekterne oplevet forskellige typer af udfordringer med samarbejdet. I et par projekter er samarbejdet med andre højskoler ikke blevet så omfattende som forventet:

"Manglende interesse og tid fra andre højskoler."

Uddrag fra evalueringsskema, 'The Age og the BRICS Dissemination Project'

"Vi havde håbet på mere samarbejde med [to andre højskoler], men deres skema og logistik passede meget dårligt med vores [...] Hvis tre højskoler skal arbejde tæt sammen, er det vigtigt at planlægge mindst ét semester i forvejen. Ideen opstod midt i et semester, og vi valgte at gennemføre det."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Vi flygter'

Som det fremgår af det sidstnævnte uddrag, skyldes det begrænsede samarbejde primært, at der var for kort tid til rådighed til at få koordineret samarbejdet, så det kunne passe ind i de to andre skolars semesterplan. Også i lærerudvekslingsprojektet nævnes den begrænsede projektperiode, som en udfordring:

"Blandt lærergruppen vil vi rigtig gerne kunne fortsætte med at have denne form for udveksling og lade den stå på over en længere periode. Men det kræver, at vi finder økonomiske ressourcer til at kunne igangsætte sådan en ordning. Den korte periode gjorde også, at Arno [underviseren fra USA] ikke blev en etableret del af lærergruppen."

Uddrag fra evalueringsskema: International udveksling omkring deltagende medborgerskab

Endelig nævner flere af de projekter, der har arbejdet med internationale samarbejdspartnere, at de er stødt på sproglige og/eller kulturelle barrierer i samarbejdet. Som eksemplerne nedenfor viser, kan kulturforskellene spille ind, uanset om samarbejdspartnerne er fra Ghana eller fra de øvrige nordiske lande:

”Kulturforskellene er store, hvilket nogle gange medfører misforståelse og unødige konflikter.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Ghana – et land i udvikling'

”Der er store kulturelle og praktiske forskelle på højskolerne i Norden, og overførslen af erfaringer og ideer er ikke helt ligetil.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Nordplus – nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål'

I forlængelse af og relateret til de kulturelle og sproglige barrierer nævner begge de projekter, der har arbejdet med udveksling af unge, at det kan være vanskeligt at finde unge i samarbejdslandene, som passer ind i projektets ramme – blandt andet fordi det kræver både kulturelle og sproglige kompetencer:

”Det har derudover været en udfordring at finde de rette folk fra Libanon at sende til Danmark, da det har krævet både sproglige og kulturelle kompetencer, mulighed for at rejse fra forpligtelserne i Libanon i knap 4 måneder samt mulighed for at få visum til Danmark.”

Uddrag fra evalueringsskema 'Sportens universelle sprog'

Begge projekter nævner desuden, at der kan være udfordringer med at skaffe visum i forbindelse med udvekslingerne. For det ene projekt betød visumproblemer, at deltagerantallet blev halveret:

”Vi inviterede 15, men på grund af udfordringer med visum nåede kun halvdelen af eleverne frem.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Youth empowerment'

Ud over de generelle udfordringer med tidsmæssige begrænsninger, som også var tydelige i evalueringen af Folkeoplysningspuljen, ser der dermed ud til at være nogle særlige udfordringer i de internationale samarbejdsprojekter – primært relateret til praktik samt kulturelle og sproglige barrierer.

Læring i projekterne

Dette afsnit vil have fokus på de vigtigste læringsmæssige potentialer i projekterne – både når det gælder oplevede succeser og udfordringer, men også når det gælder projektets betydning for den fremtidige højskolepraksis og de specifikke erfaringer relateret til højskolens internationale arbejde.

Succeser og udfordringer

I evalueringsskemaet har projektlederne uddybet, hvilke dele af projekterne der er lykkedes bedst, og hvor der har været flest udfordringer. Det overordnede indtryk fra evalueringsskemaerne er, at udbyttet fra projekterne overvejende har været positivt.

En stor del af projekterne lægger vægt på succesen ved konkrete produkter, eller at afviklingen af arrangementer har været særligt vellykket. Eksempelvis som i de nedenstående uddrag:

”De to bæredygtighedsseminarer gav både mange deltagere nye perspektiver og kontakter mellem højskolerne. Her blev flere pædagogiske værktøjer prøvet af, og viden om, hvordan man kan undervise i bæredygtighed på landets højskoler, videreudviklet. Deltagelse i Vårkonferencen gav både sammenhold internt mellem de danske deltagere, højskoler, FFD og FFD’s bestyrelse, samt gode kontakter til og inspiration fra andre højskoler.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Nordplus – nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål’

”Lærer- og elevseminarerne har været meget vellykkede. Har medført at projektet er udviklet i samarbejde med lærere og sparring med elever, hvilket gør at det er blevet brugbart.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Interaktiv læringsplatform for alle landets højskoler’

”At lave research og udvikle en håndbog til andre skoler om at afholde ’living library events’. At fremme den mundtlige fortællekunst og skabe større kulturel opmærksomhed.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’The Living Library’

”Det lykkedes godt at få fortalt en historie om det at være flygtning på en højskole og mere generelt at være flygtning og hele tiden være bange for, at der skal ske familien noget. Vi blev nødt til at ændre planen, som beskrevet nedenfor, men det lykkedes os at ændre projektet, så der kom en meget relevant og anderledes fortælling ud af det.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Fortællinger fra flygtninge’

Andre projekter lægger i højere grad vægt på elevernes engagement i projektet som den største succesoplevelse:

”Optakt til turen og selve produktionen af materialet ude på turene har været glimrende. Der var stor motivation og begejstring blandt vores elever på trods af sproglige udfordringer. Det er lykkedes at lave nogle produktioner”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Europa i fokus’

”Det var en stor succesoplevelse at se det engagement og den interesse, der var fra de danske højskoleelever i at arbejde med konceptet sport og social udvikling. Det var således meget interessant at observere, hvordan denne indgangsvinkel kan danne grundlag for nye kulturindsigter, udvikling af nye kompetencer og ikke mindst tænde engagementet i unge, der har kompetencerne til at gøre en forskel på mange forskellige niveauer.”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Sportens universelle sprog’

De oplevede udfordringer i projekterne handler i vid udstrækning om de samme ting, som er beskrevet under oplevede udfordringer ved samarbejdsrelationerne: Projekternes begrænsede tidsramme, kulturelle forskelle på tværs af aktører samt praktiske udfordringer ved at arbejde på tværs af lande. Der er dog også eksempler på helt specifikke problemstillinger relateret til de enkelte projekters specifikke indhold.

Eksempelvis havde man i projektet 'Fortællinger fra flygtninge' håbet på at kunne bruge flygtningenes personlige historier om deres flugt fra hjemlandet i en film. Dette viste sig ikke at være muligt, da flygtningene ikke var i stand til at tale om det. Temaet for fortællingerne blev derfor ændret til at omhandle det at være flygtning på en højskole med fokus på højskolen som didaktisk rum for undervisning af nyankomne i dansk sprog og kultur. Et andet projekt, 'The Living Library', oplevede det som vanskeligt at nå ud til publikum, måske på grund af for sen annoncering og måske fordi det omhandlede et relativt ukendt koncept (Evalueringskema, 'The Living Library')

På spørgsmålet om, hvad projektlederne ville gøre anderledes, hvis de skulle gennemføre et lignende projekt i fremtiden, omhandler stort set alle svar styringsmæssige, planlægningsmæssige og koordineringsmæssige forhold. Eksempelvis ville en projektleder, som har oplevet udfordringer med færdiggørelse af et projekt efter hjemkomst fra selve rejsen, sørge for at skemalægge tid til færdigbehandling efter hjemkomsten:

"Vi vil i så fald skemalægge en uge eller nogle dage med færdigbearbejdning af indsamlet materiale."

Uddrag fra evalueringskema, 'Europa i fokus'

I et andet projekt, som omfattede eksterne gæstelærere, ville projektlederen sørge for, at de eksterne undervisere var bedre forberedt, og at forløbet var bedre struktureret tidsmæssigt:

"Sørge for at eksterne undervisere forstår den højskolepædagogiske kontekst i dybden og planlægge besøg så der er tid til refleksion på holdet ind imellem."

Uddrag fra evalueringskema, 'Verden omkring os'

Som et sidste eksempel ville en projektleder forsøge at indtænke procedurer for, hvordan de aktives engagement i højere grad kan fastholdes efterfølgende:

"Vi ville måske sørge for en mere udviklet metodologi og en strategi for fastholdelse af de engagerede i projektet – også efter end projektperiode."

Uddrag fra evalueringskema, 'Sportens universelle sprog'

Fremtidig højskolepraksis og det internationale arbejde

Projektlederne har i evalueringskemaerne uddybet, hvorvidt og på hvilken måde elementer fra projektet vil blive forankret i deres fremtidige højskolepraksis. Ud fra evalueringskemaerne alene er det ikke muligt at afgøre, hvorvidt intentioner også efterfølgende er ført ud i praksis. Ikke desto mindre er det interessant at belyse, hvilke ideer, forestillinger og planer, projektet har givet anledning til. For de projekter, der indgår i den kvalitative

del af evalueringen, har det endvidere været muligt at spørge ind til projektets betydning et års tid efter projektets afslutning. Dog er det – ligesom ved analysen af Folkeoplysningspuljen – væsentligt at være opmærksom på, at der kan være risiko for overvurdering af projekterne positive effekter. Det gælder ikke mindst for projekterne i Den Internationale Pulje, da der i puljekriterierne er formuleret et langsigtet mål om at sikre internationale emner en vedvarende plads på landets højskoler.

Evalueringskemaerne tyder dog overordnet på, at der i mange projekter er planer om at videreføre elementer fra projektet. For en række projekter handler det om videreførelse af nogle af de konkrete aktiviteter, der er sat i gang med projektet:

”Vi vil fortsat være værter for ‘living library events’ – forhåbentlig mindst ét pr. semester. Vi vil fortsat udbyde et lignende kursus – dog med titlen ‘fortælling’.”

Uddrag fra evalueringsskema, ‘The Living Library’

”Har besluttet at fortsætte med at udbyde studiekredsen i de kommende år.”

Uddrag fra evalueringsskema, ‘The Age of the BRICS Dissemination Project’

”Ønsker at fortsætte med Youth Empowerment, fordi det skaber et internationalt miljø på højskolen og blandt eleverne.”

Uddrag fra evalueringsskema, ‘Youth empowerment’

”P.t. er sportsdagen blevet en integreret del af det faste frivilligprojekt. De unge, der vælger ‘sportsdagen’, får ansvaret for at skulle organisere en sportsevent-dag for unge fra Gellerup eller andre steder fra.”

Uddrag fra evalueringsskema, ‘Sportens universelle sprog’

For andre handler det om at bruge det konkrete produkt, der kom ud af projektet. Eksempelvis vil man i ‘Fortællinger for flygtninge’ bruge den film, der blev produceret, i den fremtidige undervisning:

”Vil bruge filmen til nye elevhold for at introducere dem til de flygtninge, vi løbende har på højskolen.”

Uddrag fra evalueringsskema, ‘Fortællinger fra flygtninge’

Endelig handler det for nogen om at bevare de samarbejdsrelationer, der er kommet op at stå gennem projektet:

”Som tidligere beskrevet har vi fortsat samarbejdet med [asylcentret] og Dansk Røde Kors. I næste måned har vi planlagt forskellige aktiviteter, som de unge beboere fra [asylcentret] skal deltage i [...]”

Uddrag fra evalueringsskema, ‘Vi flygter’

”Mange erfaringer fra det afholdte kursus og samarbejdet med forskellige organisationer vil blive videreført og integreret i vores fremtidige højskolepraksis. Nye elever o.a. vil

blive informeret om disse erfaringer, og som nævnt vil disse erfaringer forhåbentlig resultere i fremtidige kurser.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Om flygtningeproblematikker'

Samlet set giver evalueringsskemaerne indtryk af, at projekterne på forskellig vis vil sætte sig spor i den fremtidige praksis på de involverede skoler. Et andet interessant aspekt i relation til dette tema er den synergi, der er opstået mellem nogle af projekterne i puljen – særligt ift. 'Globale historiefortællere'.

Fx uddyber projektlederen fra 'The Living Library,' at erfaringerne fra projektet vil blive benyttet i forbindelse med det bredere projekt 'Globale Historiefortællere', som er det projekt, FFD har igangsat om at udvikle en interaktiv platform for alle landets højskoler med undervisningsmateriale, elevproducerede fortællinger mv. Et andet projekt, 'Europa i fokus', har benyttet 'Globale historiefortællere' som platform for de elevproduktioner, der blev udarbejdet i projektet²⁵. Disse synergier skal ses i lyset af, at FFD har gjort en stor indsats for at involvere højskoler i udviklingen af både FFD-projektet og i at bistå dem med udviklingen af projekter på de enkelte højskoler.

Når det gælder den specifikke betydning, projekterne har haft for højskolernes internationale arbejde, lægger flere projekter vægt på, at det internationale fokus er vigtigt i forhold til at sætte nationale tiltag og tilgange i perspektiv, og at det har været positivt at opleve elevernes engagement i globale spørgsmål. Eksempelvis som i det følgende uddrag:

”Der ligger en klar udfordring i forhold til at italesætte sammenhængen mellem de ting, der sker i det store perspektiv og oplevelsen af den danske hverdag. Samtidigt er det vigtigt, at internationale samarbejdspartnere får en grundig introduktion til højskolen som undervisningsrum. Gør man det godt, er der en masse ideer, velvilje og energi blandt eleverne til at tænke international og handle ind i en kontekst, der rækker ud over højskolen og Danmark.”

Uddrag fra evalueringsskema, 'Verden omkring os – udvikling af fagkoncept'

Erfaringerne fra det længerevarende projekt 'Globale historiefortællere' igangsat af FFD peger dog også på, at man ikke med et snuptag kan styrke den internationale dimension: Det er et langt sejt træk, og det er vigtigt med løbende tilbud til højskolerne:

”En vigtig erfaring er, at hvis man vil arbejde med at styrke den internationale dimension på højskolerne, kræver det et langt sejt træk. Det kræver vedholdenhed og konstante tilbud, således at indsatsen langsomt kan så frø og blive indarbejdet i de enkelte højskoler pædagogiske praksis, tilpasset deres fagudbud og elevgruppe.”

'Uddrag fra evalueringsskema, 'Globale historiefortællere'

²⁵ Det var dog så tidligt i forløbet, at globalstory.dk ikke var færdigudviklet, hvilket gav nogle udfordringer i processen. Derfor vil man fremadrettet have mere fokus på, hvordan platformen for udgivelsen fungerer (evalueringsskema, 'Europa i fokus').

Både dette projekt og de øvrige projekter peger dermed på, at den internationale dimension kan styrkes på mange forskellige måder, og at det er væsentligt, at det gøres med udgangspunkt i de enkelte højskolars praksis.

Har projekterne sat sig længerevarende spor?

Særligt interessant i forhold til at belyse projekternes betydning for den fremtidig højskolepraksis er de projekter, der er udvalgt til kvalitative interviews, hvor der er gennemført interviews både umiddelbart efter projektets afslutning og kortere opfølgende interviews cirka et års tid senere, og hvor det derfor er muligt at belyse, hvorvidt projekterne har sat sig længerevarende spor i højskolernes arbejde.

De tre projekter, der er udvalgt til kvalitative interviews i Den Internationale Pulje, er meget forskellige både med hensyn til omfang og karakter. Denne forskellighed afspejler sig også i den nedenstående tabel, som giver et overblik over, hvorvidt og på hvilken måde projektlederne vurderer, at projekterne har sat sig længerevarende spor i højskolens arbejde.

Tabel 16: De længerevarende spor – tre udvalgte projekter

	Projektets indhold	Længerevarende spor
<p>Den Rytmske Højskole: Vi flygter 50.000 kr.</p>	<p>At udvikle og gennemføre en musical om flygtningeproblematikken, som har til formål at inspirere, provokere og skabe debat via æstetiske virkemidler som musik, teater, scenekunst, lys og lyd.</p> <p>I forbindelse med projektet blev der etableret et samarbejde med et nærliggende asylcenter.</p>	<p>Efter projektets afslutning blev der gennemført en række yderligere aktiviteter i samarbejde med asylcentret.</p> <p>Ved det opfølgende interview var asylcentret blevet nedlagt.</p> <p>Derfor er der ikke længere synlige spor fra projektet i højskolens praksis.</p>
<p>Ildræthøjskolen Aarhus: Sportens universelle sprog 78.000 kr.</p>	<p>At sætte fokus på den tværkulturelle udveksling og dialog mellem unge på Ildræthøjskolen i Århus, i Gellerupparken og i Libanon.</p> <p>Projektet blev gennemført i samarbejde med den libanesiske organisation Ajial og omfattede blandt andet afviklingen af en sommerlejr i Libanon med deltagelse af danske højskoleelever og etableringen af et samarbejde med unge i Gellerupparken omkring afviklingen af en sportsdag.</p> <p>Endelig har enkelte libanesiske unge været på højskoleophold på Ildræthøjskolen.</p>	<p>Efter projektets afslutning blev sportsdagen i Gellerup en integreret del af højskolens frivillighedskursus. Ved det opfølgende interview var det endnu uafklaret, hvorvidt det også ville blive det i det indeværende semester.</p> <p>Samarbejdet om sommerlejren er pt. ikke videreført, men vil muligvis blive taget op igen.</p> <p>Højskolen modtager fortsat libanesiske elever som en udløber af samarbejdet med Ajial.</p> <p>Manualarbejdet er stadig i gang i regi af Ajial.</p>
<p>FFD og en række højskoler: Nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtighedsmål 114.315 kr.</p>	<p>At understøtte undervisning til bæredygtig udvikling i de fire nordiske højskoleforeninger og at skabe ambassadører for bæredygtig udvikling på de enkelte højskoler til inspiration for andre højskoler.</p> <p>I forbindelse med projektet blev der etableret et bæredygtighedsnetværk på højskoleområdet i Danmark.</p> <p>Der blev afviklet fire heldagsmøder i netværkets styregruppe og to to-dages seminarer for alle højskoler, der arbejder med bæredygtighed.</p> <p>Der blev opstartet en hjemmeside med beskrivelser af bæredygtighedsarbejdet på højskolerne: http://www.ffd.dk/indsatsomraa-der/baeredygtighed/</p>	<p>Projektets danske del er siden videreført for andre eksterne midler. FFD bakker op om projektet og har fortsat ansat en bæredygtighedskonsulent, der arbejder med området i det daglige.</p> <p>Bæredygtighedsnetværket eksisterer fortsat. Der er etableret en vel-fungerende styregruppe, som mødes fire gange årligt. Styregruppen tilrettelægger og afvikler et årligt bæredygtighedsseminar for en bredere kreds og forsøger at sætte bæredygtighed på dagsordenen i alle de sammenhænge, hvor det giver mening.</p> <p>Projektets nordiske del er ikke videreført efter projektets afslutning.</p>

Som det fremgår, er der store forskelle på, hvorvidt og i hvilken udstrækning projekterne har sat sig spor i højskolernes videre arbejde. Da projekterne er meget forskellige, når det gælder formål, karakter og omfang, skal tabellen ikke ses som et forsøg på at vurdere graden af projekternes succes. Det kan på ingen måde forventes, at et projekt som 'Vi flygter', der var knyttet til et enkeltstående forløb og et konkret arrangement på højskolen, sætter sig lige så tydelige spor som projektet 'Nordplus', som har kørt i regi af FFD med en ansat konsulent som tovholder, og som efterfølgende har fået midler til videreførelse af projektet fra andre kilder. Det er derfor vigtigt, at de enkelte projekter vurderes på deres egne præmisser. Det ovenstående skal derfor udelukkende ses som eksempler på, hvad der er sket efter projektperiodens afslutning i de udvalgte projekter.

I projektet 'Vi flygter' på Den Rytmiske Højskole blev der udviklet og gennemført en musical med flygtningeproblematikken som tema. Projektet blev sat i gang på baggrund af en idé fra en elev, men udviklede sig til at blive et fælles projekt for hele skolen. Projektet var elevdrevet, og eleverne skrev selv manuskriptet til stykket. Undervejs interviewede de børn og unge på det nærliggende asylcenter og brugte det som inspiration til stykket. Børnene fra asylcentret deltog også ved afviklingen af musicalen. Ved det første interview fortalte projektlederen, at samarbejdet med asylcentret var fortsat efter projektets udløb:

"Det jeg glædede mig allermest over, det var, at vi fik fastholdt et samarbejde med [asylcentret], og at vi senere hen, semestret efter, fik lavet en debataften heroppe med de daværende elever, som så førte til en hel eftermiddag, som eleverne selv lavede, hvor de inviterede de unge herop. Og det kan man sige, at det kan virke som meget lidt, men min oplevelse er, at dét rent faktisk skaber noget der: At de har arrangeret en fodboldturnering, de fik kaffe, the og kage sammen med de unge, spillede noget bordfodbold, spillede nogle brætspil og klippede noget julepynt, og det tror jeg faktisk gav dem 100 gange mere end at komme og se en musical."

Interview med projektleder, 'Vi flygter' 16.1.2017

Som det fremgår, lægger projektlederen vægt på betydningen af de uformelle relationer, der blev skabt. En interessant pointe fra dette projekt er dermed, at der ikke nødvendigvis skal store forkromede arrangementer til for at skabe værdi, når først relationerne er til stede. Ved det opfølgende interview var asylcentret imidlertid lukket og samarbejdet derfor ophørt. Projektlederens vurdering var derfor, at der ikke længere var deciderede spor fra projektet i højskolens praksis – bortset fra en øget bevidsthed om emnet og et større netværk hos ham selv:

"Selve arbejde med musicalen og [asylcentret] har ikke sat nogen deciderede kausalitetsringe i vandet. Men der er sket en øget bevidsthed fra min side, kan man sige, og det gør også, at når der er nogen, der ringer, så har jeg lettere ved at række ud i et netværk, fordi det har været med til at udvide bevidstheden omkring de her ting [flygtningeproblematikken] for mig."

Interview med projektleder, 'Vi flygter', 13.10.2017

Projektet 'Sportens universelle sprog' var et samarbejdet mellem Idrætshøjskolen Aarhus og den libanesiske organisation Ajjal, som havde til formål at fremme interkulturel forstå-

else gennem sport. Gennem projektet var danske højskoleelever med til at afvikle en sommerhøjskole for libanesiske unge i Libanon. Derudover blev der etableret et samarbejde mellem højskolen og unge i Gellerupparken, som resulterede i afviklingen af en sportsdag. Endelig har højskolen modtaget libanesiske elever på højskolen med det formål at skabe kulturel udveksling og læring for de libanesiske unge, i forhold til udviklingen af højskoleinspirerede aktiviteter i Libanon, hvilket er det mere langsigtede mål med projektet for Ajjal.

Ved det første interview var afviklingen af sportsdagen blevet en integreret del af højskolens frivilligkursus. Ved det opfølgende interview var det endnu ikke afklaret, om det ville forsætte i efterårssemestret 2017, men der er fortsat kontakt med aktører i Gellerup. Samarbejdet omkring sommerlejren var stillet i bero, da det opfølgende interview blev gennemført – blandt andet på grund af den tidligere projektleders barsel. Ifølge forstanderen er det dog sandsynligt, at samarbejdet om sommerlejren bliver genoptaget på et senere tidspunkt. Højskolen modtager imidlertid fortsat højskoleelever fra Libanon som en udløber fra projektet, hvor tanken stadig er, at det skal være unge, som efterfølgende kan gøre en forskel ved at arbejde videre med højskolekoncepter lokalt i Libanon:

”Vi har lige haft møde med én af dem, som også arbejder med det ude i Gellerup – som var med dernede. Fordi vi tager en pige nede fra Beirut på højskolen her i foråret [...] Det er en libanesiske palæstinensisk pige, der bor i Libanon, som arbejder frivilligt, og som var med på lejren dernede. Så på den måde, kan man sige, at vi har sat noget i gang på det tidspunkt, og det holder vi fast i. Det kan da sagtens være, at vi skal have nogle elever derned igen på et tidspunkt, men lige nu var næste plan jo netop, at der skulle komme nogle af dem herop. Der var også to drenge, der kom herop det halve år efter – de var søde og havde et fint ophold – men det er ikke rigtig nogen, der har løftet noget dernede ind i projektet. De var lidt ældre. Men hun er en dygtig baskettræner og er allerede i gang med at træne børn og unge, så der kan vi se en direkte linje ind i projektet.”

Interview forstander, 'Sportens universelle sprog', 27.9.2017

Projektet 'Nordplus - nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtigheds mål' blev igangsat i et samarbejde mellem FFD og tre højskoler. Projektet havde til formål at understøtte undervisning til bæredygtig udvikling i de nordiske lande.

I forbindelse med projektet er der etableret et bæredygtighedsnetværk og en styregruppe, der står for at udvikle, planlægge og koordinere netværkets aktiviteter i samarbejdet med FFD. Ud over styregruppens møder, deltog styregruppen i afviklingen af en nordisk konference med fokus på bæredygtighed, og der blev gennemført to bæredygtighedsseminarer i Danmark.

Ved det opfølgende interview er bæredygtighedsnetværket stadig i spil, styregruppen er fortsat velfungerende og aktiv, og FFD bakker fortsat op om projektet – blandt andet ved at der fortsat er ansat en bæredygtighedskonsulent, som arbejder med at udvikle netværket. Fortsættelsen af projektet hænger sammen med, at FFD efterfølgende har fået bevilliget andre eksterne midler til videreudvikling på området. Det betyder også, at det kan være svært at adskille betydningen af puljemidlerne fra Den Internationale Pulje og betydningen

af de øvrige eksterne midler, men projektet som helhed er under fortsat udvikling, og strukturen for arbejdet med bæredygtighedsnetværket er ved at falde på plads. Ifølge et af styregruppens medlemmer, der har været med helt fra begyndelsen, er styregruppens rolle og form ved at blive konsolideret:

”Jamen i virkeligheden fungerer det, og det begynder at få en form og en rytme, hvor det er velkendt, og det endda på trods af, at der er blevet skiftet nogle styregruppemedlemmer ud. [...] Jeg var til møde i går, hvor der var to nye med, og hvor jeg tænkte, at det var da forbløffende, hvor nemt det gik med det.”

”Det, vi har bestræbt os på i forhold til nye styregruppemedlemmer, er, at vi har skrevet et skriv om det, og vi sørger for, at der en ordentlig fordeling rent geografisk, så vi ikke alle sammen er fra jyske skoler eller københavnske skoler. De styregruppemedlemmer der er, er fra meget forskellige skoler og gerne også forskellige køn, så de er forskellige på flest mulige måder. Sådan så vi et eller andet sted synes, vi kan forvalte vores styregruppe-mandat klogt.”

Højskolelærer og styregruppemedlem, 'Nordiske folkehøjskoler' opfølgende interview 27.10.2017

Styregruppen har formået at få taletid og sætte sit aftryk ved mange forskellige anledninger. I forhold til netværket er den fremtidige form endnu ikke helt fastlagt, men det bliver der arbejdet videre med i styregruppen. Blandt andet bliver det diskuteret, hvorvidt netværket skal være helt åbent, eller om der skal knyttes særlige krav til medlemskabet:

”Det, vi opfatter som vores opgave, det er: hvordan får vi flest med ombord, og hvordan får vi alle dem ombord til at gøre mest muligt. Så hjertet er på det rette sted, det handler bare om hvilke strategier vi tror er snedigst.”

Interview højskolelærer og styregruppemedlem, 'Nordiske folkehøjskoler', 27.10.2017

Den nordiske del af projektet er ikke fortsat efter puljemidlernes udløb, så pt. er der helt overvejende fokus på at udvikle og konsolidere bæredygtighedsnetværket i Danmark. Det dermed ikke den internationale dimension i projektet, der har sat sig de mest tydelige spor efter puljemidlernes afslutning. Der er dog åbenhed for at arbejde videre med den nordiske udveksling, hvis der byder sig nye muligheder:

”Nu har vi så ikke længere den nordiske pulje at trække på, så lige nu er det heller ikke en del af vores aktiviteter. Skulle der dukke noget op igen, så er lysten meget stor til udveksling, ligesom den også er meget stor til udveksling uden for højskolerne.”

Interview højskolelærer og styregruppemedlem, 'Nordiske folkehøjskoler', 27.10.2017.

Samlet set viser eksemplerne, at projekterne på forskellig vis har videreført elementer fra projekterne i større eller mindre grad. Når det gælder 'Vi flygter' blev samarbejdet dog afbrudt af udefrakommende faktorer, hvorfor der ikke er flere synlige spor fra projektet i højskolens arbejde. På Idrætshøjskolen Aarhus er der fortsat elementer fra projektet i form af libanesiske elever på skolen. Endelig er bæredygtighedsnetværket videreført gennem andre midler og fortsat opbakning fra FFD, mens der er begrænset fokus på projektets nordiske del.

Sammenhæng mellem projekternes mål og resultater

På baggrund af evalueringsskemaerne må det samlet konkluderes, at der overordnet er god overensstemmelse mellem projekternes mål og de resultater, der er kommet ud af det. I enkelte tilfælde er projekterne blevet tilpasset undervejs, men i de store hele, er de ønskede aktiviteter og tiltag blevet gennemført. Dette gælder både, når der ses på projektlederens egne vurderinger i evalueringsskemaerne, og ved en overordnet gennemlæsning af aktivitetsbeskrivelserne i ansøgningerne²⁶. Flere projekter giver også udtryk for, at de har opnået en læring undervejs ift., hvordan de skal tænke projektet videre. Eksempelvis som i 'Sportens Universelle sprog', hvor projektlederen gjorde sig følgende refleksioner i det kvalitative interview:

"Jeg synes faktisk, at vi har opnået det, vi ville. Man har tit nogle lidt opskruede forventninger, når man får sat sådan et projekt i gang, og læringen er jo tit det der med at vende den om og se på, hvad der var det gode i det, og hvad der var udfordringerne, som vi også har lært af. Dels har vi jo fundet ud af, at der er rigtig lang vej endnu, før vi kan starte en højskole, som vi gerne ønsker det. Der er også rigtig lang vej i forhold til de unge danskeres rolle i projektet. Vi betragtede dem nok på en eller anden måde i højere grad som ressourcer, der bare kunne gå derned, direkte ned, og booste en lejr. Hvor vi jo nok måtte indse, at det i endnu højere grad var et ligeværdigt projekt mellem de unge mennesker, der var dér, og de unge mennesker, der var i Danmark. Men det var jo på en eller anden måde også en succesoplevelse at se, de har nogle ressourcestærke unge i Libanon, og udvekslingspotentialet er ret interessant, men det kræver så selvfølgelig også en del mere arbejde, når man så tager unge mennesker med sig til Danmark. Og der skal man nogen gange opveje, hvem er det, vi gør det for på lang sigt, og det har selvfølgelig også været en diskussion efterfølgende"

Interview projektleder, 'Sportens universelle sprog', 23.6.2016

I enkelte projekter er der delelementer, som ikke var implementeret, da evalueringsskemaet blev udfyldt. Det følgende uddrag er et eksempel fra et projekt, hvor man ikke som planlagt fik etableret et samarbejde med andre undervisningsinstitutioner:

"Vi har opnået samtlige mål for faget som beskrevet i vores ansøgning på nær målet om at etablere et samarbejde med andre undervisningsinstitutioner. Det har der ikke været tid til, men det er noget vi påtænker at afprøve i næste forløb. Vi er i gang med at producere undervisningsmaterialet, som bliver udgivet til januar."

Uddrag fra evalueringsskema, 'Verden omkring os – udvikling af fagkoncept'

Et lignende billede ses i projektet 'Ghana – et land i udvikling', hvor delmålet om at etablere et partnerskab mellem højskolen og Ghana Venskabsgrupperne ikke blev indfriet til fulde i selve projektføreløbet, men hvor de øvrige aktiviteter blev gennemført (Evalueringsskema, Ghana et land i udvikling'.

²⁶ Da nogle af projekterne ikke har modtaget det fulde ansøgte beløb, og da nogle af projekterne har tilpasset aktiviteterne undervejs, giver det ikke mening med detaljerede sammenligninger af de konkrete aktivitetsbeskrivelser i ansøgningsskemaerne og de gennemførte aktiviteter i evalueringsskemaerne. Vurderingen er derfor baseret på en overordnet gennemgang af ansøgningerne.

Derudover er der flere eksempler på projekter, der på forskellig vis har måttet tilpasse aktiviteterne undervejs. Fx måtte projektet 'Fortællinger fra flygtning' tilpasse konceptet, da det planlagte format ikke fungerede for den deltagende gruppe af flygtninge. Endelig er nogle projekter ikke nået ud til så stort et publikum som forventet – det gælder fx projektet 'The Living Library', men også i projektet 'Globale historiefortællere', hvor efterspørgslen på de journalistiske workshops ikke var så stor som forventet, og alle de tildelte midler dermed ikke blev anvendt²⁷.

Det overordnede billede er dog, at der er tale om mindre delelementer, som ikke er gennemført, og mindre justeringer ift. de opstillede projektmål og planlagte aktiviteter, mens samtlige projekter i vid udstrækning har opfyldt de overordnede projektmål.

Sammenhæng mellem projekternes resultater og puljernes formål

Som afslutning på evalueringen af puljen til internationale aktiviteter samler dette afsnit op på sammenhængen mellem puljernes formål og projekternes resultater. Der tages udgangspunkt i de nedenstående punkter, som fremgår i kriterierne for Den Internationale pulje:

- Det skal handle om aktiviteter, som 'skaber, fastholder og uddyber forståelse for sammenhænge mellem Danmark, Europa og Verden'.
- Der lægges vægt på nyskabende aktiviteter, som har fokus på involvering af elever inden for 'økonomiske, politiske, sociale, kulturelle og miljømæssige forhold med et internationalt sigte'.
- Der opfordres til, at projekterne gennemføres i samarbejde med andre aktører, og at flere forskellige medarbejdere på skolen involveres.

Det første spørgsmål handler derfor om, i hvilken udstrækning projekterne har formået at udvikle aktiviteter, som bidrager til forståelsen for sammenhænge mellem Danmark, Europa og verden. Dette spørgsmål er blandt andet i spil i det punkt i evalueringsskemaet, som belyser de væsentligste erfaringer fra projekterne i forhold til højskolernes internationale arbejde.

Analysen har vist, at der kan arbejdes med den internationale dimension på mange forskellige måder: Studieture, udveksling, særlige undervisningsforløb er blandt de mange typer af aktiviteter, der er gennemført i regi af projekterne, hvor mange har haft fokus på kulturel udveksling. Den store forskellighed understreger vigtigheden af, at der er mulighed for at arbejde med det internationale perspektiv med udgangspunkt i de enkelte højskolars praksis.

²⁷ I alt har fem ud af de 15 projekter tilbagebetalt mellem cirka 20 og 50 pct. af det tildelte beløb.

Det andet spørgsmål handler om, hvorvidt der er tale om nyskabende aktiviteter, som involverer eleverne inden for samfundsmæssige forhold med et internationalt sigte.

Det kan altid diskuteres i hvor høj grad, aktiviteter er nyskabende, og hvad de skal være nyskabende i forhold til, men med den store variation i projekternes fokus og karakteren af de gennemførte aktiviteter er vurderingen, at der er mange spændende ideer i spil, som kan inspirere fremtidige aktiviteter på andre højskoler.

Endelig handler det tredje spørgsmål om, i hvilken udstrækning projekterne har involveret samarbejde med andre aktører. Samtlige projekter under puljen har involveret samarbejdspartnere. Og selvom det naturligt varierer, hvor tætte samarbejdsrelationer der er etableret, og hvor godt samarbejdet har fungeret undervejs, har mange oplevet et stort positivt udbytte af samarbejdsrelationerne.

Samlet set er det overordnede indtryk, at projekterne i Den Internationale Pulje helt overvejende har levet op til puljens formål.

Ud over de ovenstående tre punkter er der i retningslinjerne formuleret et langsigtet mål om, at sikre internationale emner og aktiviteter en vedvarende og selvfølgelig plads på landets folkehøjskoler. Det er naturligvis vanskeligt at belyse ud fra det relativt korte tidsrum, puljemidlerne er uddelt i. Når det gælder projekterne på enkelthøjskoler, giver evalueringsskemaerne dog indtryk af, at projekterne på forskellig vis vil sætte sig større eller mindre spor i den fremtidige praksis på de involverede skoler. De større projekter iværksat af FFD er i kraft af deres pondus og karakter særligt interessante for det langsigtede mål om at give internationale emner en mere vedvarende rolle.

Ikke mindst projektet 'Globale historiefortællere', som gennem tre forskellige bevillinger har etableret en fælles læringsplatform med fokus på temaer af international karakter. Dermed er der skabt et konkret produkt, som også fremadrettet kan benyttes på tværs af landets højskoler. Ud fra evalueringsskemaet er det dog vanskeligt at belyse graden af engagement lokalt på de enkelte højskoler, som har benyttet platformen eller deltaget i aktiviteter i regi af projektet. I evalueringsskemaet understreger projektlederen selv, at det er vigtigt fremadrettet at supplere platformen med andre typer af aktiviteter for at fastholde og fremme fokus på det internationale arbejde (Evalueringsskema, 'Globale historiefortællere').

Også projektet 'Nordiske folkehøjskoler for nye bæredygtigheds mål' er interessant i det langsigtede perspektiv, da der igennem projektet er etableret dannet et bæredygtighedsnetværk, som siden er videreført via andre midler. Bæredygtighedsnetværket er også en central samarbejdspartner i det nye FFD-projekt 'Højskolerne og FN's bæredygtigheds mål', som har fået finansiering fra puljen i den seneste bevillingsrunde, og som derfor stadig er i gang. Det er dog den danske del af projektet – og ikke den nordiske dimension, der er arbejdet videre med efter projektets afslutning.

Da Den Internationale Pulje ikke er videreført på finansloven på samme vis som Folkeoplysningspuljen, er det relevant at overveje, på hvilken måde det internationale arbejde, der er sat i gang med puljemidlerne, kan understøttes fremadrettet. Først og fremmest arbejdes der pt. videre med fase 2 af 'Globale historiefortællere', som løber frem til juni 2018.

Opsamling og diskussion af analysens resultater

På baggrund af evalueringen kan det samlet konstateres, at der gennem midlerne fra de to puljer er blevet igangsat en lang række meget forskelligartede projekter, som omfatter en stor andel af den samlede population af folkehøjskoler i Danmark. Puljemidlerne er blevet benyttet af mange forskellige typer af højskoler.

Blandt projektlederne er der overvejende tilfredshed med projekterne, ligesom evalueringen giver indtryk af en god overensstemmelse mellem de opstillede projektmål, puljernes formål og de gennemførte aktiviteter. Projekterne er dels kommet højskolernes elever til gode, men har også i mange tilfælde været med til at nedbryde grænser mellem højskolerne og det omgivende samfund.

Dette afsluttende afsnit vil ikke være en systematisk opsamling af samtlige resultater (her henvises til det indledende resumé), men vil i stedet sætte fokus på udvalgte temaer fra analysen, som går på tværs af de to puljer. Temaerne vil omfatte højskolens rolle i lokalsamfundet, læringen fra projekterne samt en mere overordnet diskussion af puljemidlernes rolle i fremtiden i lyset af evalueringens resultater.

Højskolens rolle i lokalsamfundet

Evalueringen har vist, at der igennem projekterne er blevet etableret mange nye samarbejdsrelationer, og at mange højskoler bevidst har arbejdet med at åbne højskolen for det omgivende lokalsamfund. Dermed tyder evalueringen på, at der på mange højskoler er fokus på at udvikle højskolens lokalsamfundsmæssige rolle, hvilket også er et væsentligt fokusområde i FFD's nye strategi for de kommende år:

"Lokalsamfundsudvikling. Folkehøjskolens folkeoplysende aktiviteter fremtræder som et vigtigt bidrag til udvikling af lokalsamfundet, og folkehøjskolen har udviklet og cementeret sin rolle som afgørende institution i lokalsamfundet."

FFD's strategi 2018-2022, side 12

Blandt bevillingsmodtagerne er der en udbredt oplevelse af, at samarbejde kan skabe netværk og synlighed i lokalsamfundet, og det positive udbytte overstiger de oplevede udfordringer ved samarbejdet.

Der er imidlertid mange interessante aspekter, som kan diskuteres i relation til højskolens rolle i lokalsamfundet. I interviewene giver flere af informanterne udtryk for, at man på den ene side ønsker at åbne højskolen for lokalsamfundet, men at der på den anden side skal være plads til, at et højskoleophold er en form for boble, hvor eleverne primært orienterer sig mod det nære fællesskab i elevgruppen. Derfor kan det være relevant at diskutere, hvordan man finder den rette balance mellem 'højskoleboblen' og højskolen som en aktiv del af lokalsamfundet. En anden overvejelse, som også nævnes eksplicit i et af evalueringsskemaerne, er, hvor det primære ansvar for 'den åbne højskole' ligger? Er det hos eleverne, hos lærerne eller hos skolen som helhed? Og hvordan får man den lokale rolle forankret, så man ikke skal starte forfra hver gang med at opdyrke relationer?

Denne problemstilling er aktuel i lyset af den igangværende debat om bopælspligten på højskolerne (se fx Rykind-Eriksen & Lindsø 2017). En antagelse kunne være, at det er lettere at etablere vedvarende lokale relationer, såfremt højskolens ansatte bor i nærheden af skolen. Hvorvidt denne antagelse holder stik, kan ikke afgøres her, men evalueringens resultater viser, at der blandt informanterne er en bevidsthed om, at lokale netværk har betydning for højskolens muligheder for at agere lokalt. Evalueringen indikerer dog også, at mange andre forhold kan spille ind på højskolens mulighed for at være en aktiv aktør lokalt: Der kan være forskelle på tværs af land og by, ligesom højskolens historiske rolle i lokalsamfundet kan have betydning.

Projekternes læringspotentiale

Et væsentligt formål med evalueringen har været at fokusere på læringspotentialet i de gennemførte projekter. De mange forskellige typer af aktiviteter, der er gennemført med støtte fra puljemidlerne, kan umiddelbart fungere som et inspirationskatalog for andre højskoler, som ønsker at prøve kræfter af med nye udviklingstiltag. Den store bredde i projekternes aktiviteter, målgrupper og samarbejdspartnere giver indblik i mange forskellige typer af tiltag. Der kan imidlertid også være læring at hente fra de refleksioner, projektlederne har gjort sig, og de udfordringer, de har oplevet undervejs i processen.

Overordnet har evalueringen vist, at der gennem projekterne er opnået læring på mange forskellige niveauer: I forhold til de konkrete aktiviteter, i forhold til aktiviteternes form, i forhold til samarbejdsrelationerne, i forhold til organiseringen af projektet og meget andet. Uagtet hvilket produkt eller arrangement, der er kommet ud af det enkelte projekt, har der været læringselementer i processen.

Evalueringen har vist, at mange projektledere specifikt har oplevet udfordringer med uklare forventningsafstemninger i relation til samarbejdspartnere. Flere har derudover oplevet et tidspres ift. at nå det hele inden for projektets rammer. I forlængelse heraf er det særligt i forhold til planlægningen og koordineringen i projektet, at projektlederne ville gøre noget anderledes, hvis de skulle gennemføre et lignende projekt i fremtiden. Andre projekter har oplevet udfordringer med at tiltrække tilstrækkeligt mange deltagere og ville gribe markedsføringen anderledes an.

En væsentlig pointe fra evalueringen er, at det i høj grad er mange af de samme udfordringer, der opleves på tværs af projekterne. Selvom der er store lokale forskelle på det konkrete indhold i projekterne, tyder evalueringen på, at der er nogle fælles opmærksomhedspunkter, når det gælder strukturelle og organiseringsmæssige forhold. Det gør det relevant at overveje, hvorvidt der er behov for mere videndeling – både internt på de enkelte højskoler – men også på tværs af højskolerne, så der kan bygges videre på de eksisterende erfaringer frem for at starte forfra, hver gang nye projekter sættes i verden. En mulighed kunne være i højere grad at sætte de opsamlede erfaringer i spil i vejledningen af nye bevilingsmodtagere i forbindelse med projektansøgninger – også i forhold til at justere forventningerne til, hvad der er realistisk at opnå inden for projektets rammer.

Puljemidlernes rolle i fremtiden

Afslutningsvist skal resultaterne fra evalueringen sættes i spil i forhold til diskussionen af puljemidlernes rolle i fremtiden. Denne diskussion er selvfølgelig primært relevant ift. Folkeoplysningspuljen, som er videreført på finansloven, men erfaringerne fra begge puljer kan bidrage til de fremtidige strategiske overvejelser om puljemidlernes funktion og betydning.

På tværs af de to puljer kan der identificeres forskellige typer af projekter: Projekter på enkelthøjskoler, som er gennemført en enkelt gang, projekter på enkelthøjskoler, som er gennemført flere gange (enten det samme projekt eller forskellige projekter med det samme overordnede formål) og projekter igangsat af FFD med deltagelse af en række højskoler.

Disse forskelle er interessante at diskutere i relation til puljernes formål og tidsperspektiv og den overordnede hensigt med puljemidler. Skal de først og fremmest ses som en mulighed for at prøve nye ideer og eksperimenter af inden for en afgrænset periode? Eller skal de i højere grad tænkes ind i større og mere langsigtede tanker om, hvilken rolle de enkelte højskoler eller højskolen som institution skal spille i samfundet som helhed?

Projekterne i Folkeoplysningspuljen og Den Internationale Pulje vidner om, at det i dette tilfælde har været muligt at gøre begge dele. Nogle projekter har været afgrænset til relativt specifikke tiltag og fag på højskolen. Andre projekter har været tænkt ind i en mere langsigtet plan for højskolens rolle – eksempelvis i forhold til at åbne sig op over for lokal-samfundet, som har været et fokuspunkt i mange projekter under Folkeoplysningspuljen.

Erfaringerne fra puljemidlerne tyder på, at det på mange måder kan give god mening at give den samme højskole puljemidler til det samme eller lignende projekter to år i træk, så den kan bygge videre på de erfaringer, de har gjort sig i den første projektperiode og dermed øge sandsynligheden for at konsolidere projektet i højskolens praksis. Eksempelvis som i det følgende eksempel:

”Efter 1½ års samarbejde kender vi nu hinandens kompetencer så godt, at vi planlægger og gennemfører arrangementer på en ny måde, som er både smidig og effektiv. Undervejs har vi nyttige diskussioner af Hotel Democracys værdier og raison d’être, og det gør både samarbejdet og projektet til en dynamisk størrelse [...]”

Uddrag fra evalueringsskema, ’Hotel Democracy’

Lignende erfaringer kommer til udtryk i en ny evaluering af gadeidrætsprojekter, støttet af Den Nationale Platform for Gadeidræt, hvor det netop understreges, at gengangere i ansørgerfeltet kan være med til at sikre erfaringsbygning (Pilgaard 2017).

Også de større projekter, som er sat i gang af FFD, og som samlet involverer en lang række højskoler, indikerer, at en længere og mere vedvarende indsats på et område kan være væsentligt for bæredygtigheden på længere sigt. Dette gælder måske særligt i forhold til det internationale område, som er et område, langt fra alle højskoler er vant til at arbejde i dybden med.

Men på den anden side viser evalueringen også, at selv mindre projekter, der er afgrænset til enkeltstående begivenheder, kan være værdifulde og sætte sig spor på de enkelte højskoler. En væsentlig styrke ved puljemidlerne er i den forbindelse muligheden for at iværksætte projekter på baggrund af spontane ideer, der opstår på de enkelte højskoler og give plads til at eksperimentere med nye tiltag og skabe lokalt ejerskab. Eksempelvis som i det følgende eksempel, hvor projektet opstod på baggrund af en ide fra en elev:

”Jeg blev kontaktet af en elev, som pludselig greb fat i mig. Jeg tror, det egentlig kom sig af, at vi [forstanderen og viceforstanderen] havde sagt: ’Husk nu at skolen er jeres; husk nu at projekter er jeres; husk nu at skolen bliver ligeså god, som I er med til at gøre den. Vores udstyr og vores lokaler er til brug, og vi vil rigtig gerne høre om gode ideer.’ Og der var der så en, der tog os på ordet. En ung mand som sagde, at han havde længe gået med en drøm om at lave en musical, og det er der jo som sådan ikke noget nyt i at lave på en musikhøjskole. Men han ville gerne tage udgangspunkt i den problematik, der var omkring flygtningeproblematikken. Det var lige, da det var aktuelt med flygtningene på motorvejen [...] Jeg syntes, at det var så god en idé, at jeg tænkte, at det ville jeg rigtig gerne følge op på. Så søgte jeg puljen og begyndte at rådspørge mig med de lærerkræfter, der var blevet sat på, til at stå for denne her fælles projektuge, som vi havde. Så hvad end vi havde lavet musicalen eller ej, så ville vi have lavet en fælles projektuge, men så kunne det være, vi var taget ud og besøge en geopark-uge eller var taget ud og riverrafte og lavet teambuilding eller noget andet, men nu blev det så heldigvis det her.”

Interview projektleder, ’Vi flygter’, 16.1.2017

De ovenstående forskelle er relevante i relation til de fremtidige strategiske overvejelser om puljemidlernes rolle. Skal der prioriteres mellem det eksperimenterende perspektiv og det mere langsigtede perspektiv? Eller skal puljemidlerne fortsat både give mulighed for at prøve nye ideer af, og for at projekterne kan konsolidere sig i højskolernes praksis på længere sigt?

Evalueringen tyder på, at det kan give mening at fortsætte af begge spor. På den ene side indikerer evalueringen, at vedvarende forandring og forankring typiske kræver et længere tidsperspektiv og en større arbejdsindsats end et enkeltstående projekt kan bære. På den anden side kan læringspotentialet være mindst lige så stort i mindre enkeltstående projekter, hvor aktørerne prøver nye og skæve vinkler og tiltag af og lærer af processen, hvilket i sig selv kan være et væsentligt formål med puljemidler. Det centrale er her, at læringen trækkes ud og sættes i spil i fremtidige indsatser og tiltag.

Bilag 1: Evalueringsskema Folkeoplysningspuljen

Ekstern evaluering af Folkeoplysningspuljen 2014-2016	 Videncenter for Folkeoplysning
FORMÅL	
Beskriv kort projektets overordnede formål:	
MÅLGRUPPER OG DELTAGERE	
Hvem har været projektets primære målgruppe?	
Hvor mange personer har medvirket i projektet som deltagere?	
Hvor mange personer har projektet i øvrigt berørt, og hvem drejer det sig om?	
AKTIVITETER	
Hvilke konkrete aktiviteter er blevet gennemført i regi af projektet?	
SAMARBEJDSRELATIONER (Besvares kun, hvis projektet har omfattet samarbejde med andre aktører)	
Hvilke aktører har I samarbejdet med i forbindelse med projektet?	
Hvilket positivt udbytte har samarbejdet medført?	
Hvilke udfordringer har samarbejdet medført?	
LÆRING FRA PROJEKTET	
Hvilke dele af projektet er lykkedes bedst?	
Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse elementer er lykkedes:	
Hvilke dele af projektet har medført flest udfordringer?	
Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse udfordringer opstod:	

Er der elementer fra projektet, som vil blive forankret i jeres fremtidige højskolepraksis?	
Hvis ja, uddyb gerne på hvilken måde:	
Er der noget, I ville gøre anderledes, hvis I skulle lave et lignende projekt i fremtiden?	
SAMLET VURDERING	
Hvad er jeres samlede vurdering af projektets forløb i forhold til de opstillede projektmål?	
Hvad er de væsentligste erfaringer fra projektet i forhold til højskolernes <i>folkeoplysende</i> arbejde?	
Har I yderligere kommentarer i forhold til projektets forløb eller til puljemidlerne generelt, kan I uddybe dem her:	

Bilag 2: Evalueringsskema Den Internationale Pulje

Ekstern evaluering af Den Internationale Pulje 2014-2016	
FORMÅL	
Beskriv kort projektets overordnede formål:	
MÅLGRUPPER OG DELTAGERE	
Hvem har været projektets primære målgruppe?	
Hvor mange personer har medvirket i projektet som deltagere?	
Hvor mange personer har projektet i øvrigt berørt, og hvem drejer det sig om?	
AKTIVITETER	
Hvilke konkrete aktiviteter er blevet gennemført i regi af projektet?	
SAMARBEJDSRELATIONER (Besvares kun, hvis projektet har omfattet samarbejde med andre aktører)	
Hvilke aktører har I samarbejdet med i forbindelse med projektet?	
Hvilket positivt udbytte har samarbejdet medført?	
Hvilke udfordringer har samarbejdet medført?	
LÆRING FRA PROJEKTET	
Hvilke dele af projektet er lykkedes bedst? Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse elementer er lykkedes:	
Hvilke dele af projektet har medført flest udfordringer? Uddyb, hvilke forhold der har haft betydning for, at disse udfordringer opstod:	

Er der elementer fra projektet, som vil blive forankret i jeres fremtidige højskolepraksis?	
Hvis ja, uddyb gerne på hvilken måde:	
Er der noget, I ville gøre anderledes, hvis I skulle lave et lignende projekt i fremtiden?	
SAMLET VURDERING	
Hvad er jeres samlede vurdering af projektets forløb i forhold til de opstillede projektmål?	
Hvad er de væsentligste erfaringer fra projektet i forhold til højskolernes <i>internationale</i> arbejde?	
Har I yderligere kommentarer i forhold til projektets forløb eller til puljemidlerne generelt, kan I uddybe dem her:	

Bilag 3: Folkeoplysningspuljen – et overblik

Tablet 17: Overblik over projekter under Folkeoplysningspuljen

Ansøger og projektets titel	Bevilliget beløb	Kategori/type	Formål
Ry Højskole: 'Hotel Democracy'	98.660 kr.	Længerevarende	100-året for kvinders grundlovssikrede stemmeret i 2015 er baggrunden for et pr med særlig fokus på og oplysning om udviklingen af demokratiet i Danmark og på demokratiets vilkår i resten af verden.
Ry Højskole: Hotel Democracy 2	50.000 kr.	Længerevarende	At bibringe deltagerne historisk viden om udviklingen af demokrati i Danmark med fokus på betydningen af de folkelige bevægelser.
Silkeborg Højskole: 'Nye folkekemøder'	57.280 kr.	Længerevarende	At tilrettelægge fire folkemøder for at forny mødet mellem højskole og borgere om en række væsentlige folkelige udfordringer.
Rønde Højskole: 'Vi er på højskole'	87.320 kr.	Længerevarende	At skabe sammenhængskraft mellem højskolen og det omkringliggende samfund igennem et samarbejde med FOF Djursland.
Vestjyllands Højskole: 'Festival for ny, dansk litteratur'	112.236 kr.	Kortere	Oplysning, debat og formidling af ny dansk litteratur.
Vestjyllands Højskole: 'En hyldest til fortællingen'	118.236 kr.	Kortere	At sætte fokus på at udvikle de gamle sang- og fortælletraditioner samt at udvikle en ny folkelig fortælleuddannelse.
Den Rytmske Højskole: 'Højskoleaftener i Odsherred'	78.359 kr.	Kortere	Vil gerne være en lokal kulturinstitution, som skaber rum for folkeoplysning og kulturoplevelser i en vekselvirkning mellem højskoleelever og lokalbefolkningen.
Højskolen Marie-lyst: 'Stærke kvinder gennem 100 år'	69.000 kr.	Kortere	At fejre 100 året for Grundloven med særlig fokus på kvindernes valgret.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: 'Demokratifestival 2015'	102.100 kr.	Kortere forløb eller enkeltstående aktiviteter	Vi ønsker gennem debat at skabe en større bevidsthed om de muligheder og udfordringer vores demokrati står over for i dag.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: Demokratifestival 2016	111.800 kr.	Kortere forløb	At skabe og vedligeholde en markant bevidsthed om de muligheder og udfordringer, som vores demokrati står overfor. Så mange som mulig skal debattere aktuelle og universelle demokratiske problemstillinger.
FFD 'Grundlovsfejring 2015'	652.663	Længerevarende	Gennem samarbejde mellem mindst 20 højskoler, DB og COOP at styrke det folkelige engagement i demokratiet.
Kolding Internationale Højskole: 'Festival on the hill'	40.000 kr.	Kortere	Festivalen skal med sin store bredde i kunstneriske udtryk være med til at pege på nye kunstneriske sprog- og udtryksformer, når der tales om kirkekunst.

Engelsholm Højskole: Kunst og kunstnere – en foredragsrække	70.110 kr.	Længerevarende	At styrke kvaliteten og udbredelsen af kunsten via folkeoplysende aktiviteter i Vejle og opland.
Ubberup Højskole: LOF samarbejde	36.270 kr.	Længerevarende	I samarbejde med LOF Kalundborg, vil Ubberup Højskole tilbyde et tidssvarende livsstilsforløb, som skal styrke LOF's brand i forhold til nye målgrupper.
Ubberup Højskole: Folkeoplysning helt ud i butikkerne	47.430 kr.	Længerevarende	At bringe folkeoplysningen helt ud i den almindelige dagligdag hos borgerne. I samarbejde med Føtex Kalundborg at udvikle et bæredygtigt sundhedsfremmende og nytænkende samarbejde mellem en højskole og en kommerciel virksomhed.
Ubberup Højskole: Folkeoplysende samarbejde med rækkevidde	131.130 kr.	Længerevarende	Igangsætte innovative lokale og landsdækkende folkeoplysende samarbejder, som bidrager til den generelle folkesundhed.
Hadsten Højskole: Højskoleforening version 21. århundrede.	60.000 kr.	Længerevarende	At revitalisere den eksisterende højskoleforening, så en større og bredere del af borgerne i Favrskov Kommune bliver involveret.
Nørgaards Højskole: Kultur- og Kirkeblad i Bjerteringbro	52.950 kr.	Længerevarende	Vil sikre og udbygge et samarbejde mellem forskellige kulturelle og kirkelige organisationer i området.
Vrå Højskole: Fortæl i Nord	93.000 kr.	Længerevarende	At højskole og borgere mødes og udfordres på holdninger og værdier, både i forhold til menneskelivet og samfundsudviklingen.
Højskolen Marie-lyst: Folkehøjskole, Folkekøkken og Foredrag	128.464 kr.	Længerevarende	At skærpe højskolens rolle som kulturelt kraftcenter på Falster og store dele af Lolland i samarbejde med de lokale oplysningsforbund.
Grundtvigs Højskole: Ordet er løs	30.000 kr.	Længerevarende	Gennem litteraturfestivalen at styrke samarbejdet mellem højskolen og institutioner i lokalsamfundet, så vi sammen med lokale samarbejdspartnere kan skabe et møde mellem forskellige målgrupper omkring kulturelle aktiviteter.
Højskolen Skærgården: Er en ny folkelighed under udvikling	37.500 kr.	Længerevarende	At skabe en levedygtig platform for en lokalt forankret debat og formulere nye fortællinger om, hvordan folkeligheden kan udvikle sig, når de klassiske fællesskaber udfordres.
Nordfyns Højskole: Udvikling af bæredygtighed og borgerdeltagelse ved hjemmebier	50.000 kr.	Længerevarende	At fremme bæredygtig livsstil, så jordens ressourcer videregives til næste generation i en bedre tilstand end i dag
Krabbeholm Højskole: Four Boxes	160.000 kr.	Længerevarende	Vil gerne arrangere udstillinger, foredrag og rundvisninger i skolens udstillingsbygning 'Four Boxes', som skal inddrage skolens elever, lokalsamfundet og professionelle kunstnere fra ind- og udland.

Kunsthøjskolen i Holbæk: Spise-fællesskabet	48.844 kr.	Længereva-rende	At lave enkle fællesskaber på tværs af befolkningsgrup-per med udgangspunkt i spising og et kort foredrag el-ler en performance, da skal give stof til eftertanke og emner til diskussion på tværs af sociale skel
Kunsthøjskolen i Holbæk: Spise-fællesskabet del 2	35.622 kr.	Længereva-rende	Spisefællesskabet skal bidrage til aktiv borgerdeltagelse både i forhold til at bryde sociale skel og som en del af en dynamisk udvikling af lokalsamfundet.
Djurslands Fol-kehøjskole	80.000 kr.	Længereva-rende	Formålet er at engagere personer med psykisk udvik-lingshæmning i demokratiet og give dem en følelse af, at de også har ejerskab over samfundet – herunder de-mokratisk debat og valg handlinger.
Borups Højskole: Hvad mener Bo-rups?	160.000 kr.	Længereva-rende	Vil gøre Borups til et kulturelt kraftvarmeværk i Køben-havn og forbinde højskolens særlige form (sang og mu-sik) såvel som dens særlige forpligtelse på det alment dannende og folkeoplysende med samfundets mange specifikke og aktuelle problemstillinger. Bygge bro mel-lem skolens daglige virke og kultur- og samfundsdebat-ten i nærmiljøet.
Aalborg Sports-højskole: Seis-mogrAAfen	91.240 kr.	Kortere for-løb	At skabe spændende og levende folkeoplysning i nye samarbejdsrelationer, at skabe folkeoplysning i nye for-mer, at skabe folkeoplysning, der favner bredt, provoke-rer og fordrer stillingtagen, at lade højskolen spille en mere aktive rolle i Folkeoplysningen i Aalborg [...]
Den Internatio-nale Højskole: Nye Halfdan-sange	34.000 kr.	Kortere forløb	At fejre Halfdan Rasmussens 100 års fødselsdag gen-nem fokus på udvalgte dele af hans tekster. Halfdans univers åbner op for diskussioner af de store spørgsmål i tilværelsen, hvilket jo er højskolernes ærinde. Skolen ønsker også et knytte sig tættere til lokalsamfundet og bidrage med brede folkeoplysende aktiviteter.
Vallekilde Høj-skole: Sammen om Vallekilde	55.643 kr.	Længereva-rende	At fremme lokal skabertrang og frivilligt initiativ hos lo-kalområdets borgere. Et elev- og borgerdrevet projekt, der skal skabe grobund for en social intervention med udgangspunkt i det lokale behov.
FFD: Højskolerne i Folkeoplysning for Flygtninge	51.770 kr.	Kortere for-løb	Under de folkeoplysende organisationers initiativ 'Fol-keoplysning for flygtninge' ønsker FFD at bidrage til in-tegration af flygtninge i Danmark
Marielyst Høj-skole: Kvindfol-kemødet 2016: Kvinder i kun-sten.	98.500 kr.	Korte forløb	At skabe en ny tradition på Lolland-Falster med højsko-len som udgangspunkt: Kvindfolkemødet: 14 dage om-kring Grundlovsdag, hvor skolen markerer sig i lokal-samfundet som centrum for et event, der involverer hele området og en række samarbejdspartnere.
Løgumkloster Højskole: DFUNK Sommerhøjskole	70.000 kr.	Kortere for-løb	At skabe et konkret projekt, hvor unge på tværs af kul-turelle baggrunde mødes og kan udveksle erfaringer og livsanskuelser.
Gymnastikhøj-skolen i Ollerup	16.376 kr.	Kortere for-løb	Et samarbejde mellem højskolen og Asylskolen i Ko-rinth. Elever fra begge skoler skal besøge hinanden af tre omgange for at mødes på tværs af kulturer, struktu-rer og traditioner.
Krabbesholm Højskole: Schade-serien	100.000 kr.	Længereva-rende	At introducere ny litteratur til en bredere offentlighed. Vi tror på, at vi gennem åbningen til en bredere offent-lighed kan skabe rum for udveksling og etablering af nye fællesskaber på tværs [...]

Seniorhøjskolen Nr. Nissum:	35.000 kr.	Kortere forløb	En åben foredragsrække under overskriften: 'Folkelighed, kaffe og kage' på tværs af elever og lokalbefolkning. Derudover at deltage med eget program på 'Uddannelsesdebatten' – folkemødet om uddannelse i Nr. Nissum.
Bornholms Højskole: Brobygning mellem højskolen, lokalsamfundet og Asylcenter Bornholm	25.000 kr.	Kortere forløb	At skabe bro mellem højskolen, asylcentret og lokalsamfundet.
Grundtvigs Højskole: Sangværk	96.000 kr.	Kortere forløb	Udarbejdelse og udbredelse af et korværk med udgangspunkt i Højskolesangbog og Grundtvigs tanker om fællessang som folkeoplysende virkemiddel.
Vestjyllands Højskole: Alverdens stemmer	133.092 kr.	Kortere forløb	At vi alle får øjnene op for, hvad vi kan give hinanden via den folkelige stemme: sangen. At folk fra andre kulturer lærer den danske stemme at kende, og at vi etniske danskere får øjnene op for, hvilken værdi der ligger i de tilrejsendes stemmer.
Sønderborg Idrætshøjskole: Sønderborg Breakdown	95.000 kr.	Kortere forløb	At synliggøre streetmiljøet i Sønderborg Kommune. [...] At skabe et alternativt aktivitetstilbud, der kan give merværdi for unge med interesse for området og for unge, der ikke nødvendigvis finder et naturligt fællesskab andre steder.
Silkeborg Højskole: Hvor er det ansvar, som alle må bære?	58.354 kr.	Længerevarende forløb	Projektet skal fordrage til ansvar og handling i de lokalsamfund vi hver især er en del af. At få højskolens kvaliteter uden for murene.
Jyderup Højskole: Det grønne parcelhus	26.910 kr.	Længerevarende forløb	Vil udforske konkrete svar på, hvordan man kan leve mere bæredygtigt gennem praktisk omstilling af et gammelt parcelhus. Huset vil være åbent for byens borgere og andre interesserede [...] Huset og haven vil også være ramme om foredrag og debat, der knytter sig til klima- og miljøspørgsmål.
Grundtvigs højskole: Sammen er vi Hillerød	73.000 kr.	Længerevarende forløb	At udvikle lokalt engagement hos og give demokratisk dannelse til borgere i Hillerød Vest.
Gymnastikhøjskolen i Ollerup: Nye fællesskaber	100.000 kr.	Længerevarende forløb	At skabe større lokal involvering, synlighed og synergi af de kollektive og uudnyttede ressourcer – både på højskolen, i foreninger og lokalsamfundet til fælles udbytte.
Nørgaards Højskole: Gudenå-kantaten	100.000 kr.	Kortere forløb	At formidle et bredt, folkeligt kendskab til kulturen og naturen omkring Gudenåen.
Vestjyllands Højskole: Jordens frugtbarhed	90.807 kr.	Kortere forløb	At skabe et rum for dialog, kreativ tænkning og nye samarbejder omkring landbrugets fremtid og rolle i det danske samfund mellem centrale interesser og den bredere offentlighed.

Krabbesholm Højskole: Krabbesholm Litteraturfestival	50.000 kr.	Kortere forløb	At placere litteraturen som en række overgangsformer mellem litteratur og kunst – en bevægelse som er fremtrædende inden for ny litteratur [...] Med litteraturfestivalen ønsker vi at brede perspektivet ud til offentligheden og Skives borgere for dermed at indgå i en bredere dialog om væsentlige livsspørgsmål.
Den Skandinaviske Designhøjskole: Hvad kan design, arkitektur og innovation forandre for mennesker og miljø.	30.000 kr.	Længerevarende	At udbrede forståelsen af det kreative værktøj for forandringsredskab.

Note: I oversigten er der benyttet de samme parametre for kategori/type, som tilfældet i Den Internationale Pulje. Det vil sige, at et kortere forløb er af under 12 ugers varighed, mens et længerevarende forløb er over 12 ugers varighed. Denne varighed er estimeret ud fra projekternes løbetid, som de er af rapporteret i de oprindelige puljeansøgninger fra højskolerne selv.

Bilag 4: Den Internationale Pulje – et overblik

Tabel 18: Overblik over projekter i Den Internationale Pulje

Ansøger og projekts titel	Bevilliget beløb	Kategori/type	Formål
Silkeborg Højskole: Youth Empowerment	50.000 kr.	A	Projektet "Youth Empowerment" (YE) søger at skabe rum, hvori internationale og danske unge kan afspejle deres egne nationale, kulturelle og sociale ungdomsudfordringer og trække perspektiver til generelle ungdomsudfordringer i en international atmosfære med udgangspunkt i en involverende og medbestemmende tilgang.
Krogerup Højskole: The Age of BRICS dissemination project	50.000 kr.	A	At fremme globale perspektiver i højskoleverdenen ved at tilbyde en undervisningspakke om BRICS landene (Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika).
Den Internationale Højskole: The Living Library	50.000 kr.	B, C	At understøtte den mundtlige fortælling som kommunikationsform og -medium, samt give indblik i og viden om forskelligartede kulturer og livsformer.
Mariager Højskole: Europa i fokus	48.340 kr.	A	Projektet skal iværksætte en aktiv deltagelse af Mariager Højskoles elever i problemstillinger, der præger livet for europæiske unge, og en videreformidling af disse problemstillinger i en kommunikations platform, der involverer andre danske højskoler.
FFD: Interaktiv læringsplatform for alle landets højskoler	100.000 kr.	A, C, E	Som led i et større fælles internationalt projekt mellem FFD og Højskolerne ønsker FFD projektstøtte til opstart af projektet. Formålet med projektet er at klæde unge højskoleelever på til at blive globale medborgere i en foranderlig verden, gennem møder med andre lande, kulturer og mennesker. Ligesom det er formålet at gøre højskolelærere i stand til at klæde eleverne på til dette.
FFD: Globale Historiefortællere	515.640 kr.	A, C, E	Det fælles internationale projekt for højskolerne skal styrke højskoleelevernes globale dannelse. Arbejdet med elevproducerede fortællinger om unge fra Syd, fra Europa og fra Danmark styrker elevernes læring på deres rejser. Historierne videreformidles på en digital læringsplatform, af et fortællerkorps af højskoleelever og gennem mediasamarbejder.
FFD: Aktiviteter i forbindelse med Projekt Globale Historiefortællere	116.855 kr.	E	Formålet med projektet er at videreudvikle og kvalitetssikre projekt Globale Historiefortællere, som er et projekt med formålet at styrke højskolelevers globale dannelse via arbejdet med medieproduktioner til et online magasin. Aktiviteterne der her søges til er et evaluerings- og videreudviklingsseminar for lærere, samt 20 workshops i medieproduktion og historiefortælling, fordelt på 2 år.
Idrætshøjskolen i Århus: Sportens Universelle Sprog	78.000 kr.	A, B, C, D	Formålet med projektet er at sætte fokus på den tværkulturelle udveksling og dialog mellem unge på Idrætshøjskolen i Århus, i Gellerupparken og i Libanon
Jyderup Højskole: Fortællinger fra flygtninge	24.323 kr.	B, C	Formålet med projektet er at understøtte det læringspotentiale der er forbundet med at have flygtninge på højskole, ved at arbejde mere fokuseret med flygtningenes historier via Living Library metoden. Historierne vil ligeledes blive lavet som små film.
Nordfyns Folkehøjskole: Ghana – et land i udvikling	60.000 kr.	A, B, D	At udvikle højskolens globale profil i undervisningen generelt, ved at udvikle et eksisterende samarbejde med Ghana venskabsgrupper og udvikle et temaforløb om Ghana. Aktiviteterne inde-

			bærer en projektrejse til Ghana for en af skolens lærere, udvikling af et temaforløb om Ghana for alle skolens elever, samt af søgning af muligheder for videre samarbejde med Ghana vennsgrupper, herunder et muligt lærerudvekslingsprogram.
FFD: Nordplus – Nordiske Folkehøjskoler for nye Bæredygtigheds mål	114.315 kr.	A	Det overordnede formål med projektet er at understøtte uddannelse til bæredygtig udvikling til brug for højskolelærere overfor elever i alle de fire nordiske højskoleforeninger i arbejdet med højskolelever gennem erfaringsudveksling og ny-udvikling af bæredygtighedsbegreber og praktiske pædagogiske greb. Konkret handler projektet om at skabe ambassadører for bæredygtig udvikling på de enkelte højskoler til inspiration for andre højskoler.
Rørvig Folkehøjskole: Om flygtningeproblematikker – Udvikling af kurser i stresshåndtering og integration	36.785 kr.	A	At udvikle et koncept, der er velegnet som fundament for kurser, der behandler problematikker, der opstår, når store flygtningestrømme krydser grænser. Derudover er målet at kunne tilbyde kurser, som kan have væsentlig effekt mht. at skabe øget sundhed og mindske selv alvorlig stress hos traumatiserede mennesker eller mennesker med PTSD. For flygtninge vil der også være delmål, der giver færdigheder, som vil hjælpe til integrering i det danske samfund; bl.a. undervisning i dansk sprog, kultur og samfundsorientering.
Den Rytmske Højskole: En musical om flygtningeproblematikken	50.000 kr.	B	At få os til at anerkende flygtningeproblematikken i det nære. I den aktuelle situation er det let at fortabe sig i ekspertudtalelser og politisk bureaukrati. Dette projekt har som formål at inspirere, provokere og skabe debat via æstetiske virkemidler som musik, teater, scenekunst, lys og lys.
Grundtvigs Højskole: International Udveksling omkring deltagende medborgerskab	29.839 kr.	A, B, D	International udveksling omkring deltagende medborgerskab. Vi vil diskutere erfaring fra USA med community work og den danske velfærdsmodel. Vi ønsker at diskutere klientgørelse overfor medborgerskab og hvordan man kan inddrage de udsatte målgrupper i løsningen af lokale problemstillinger.
Ry Højskole: Verden omkring os – udvikling af fagkoncept og undervisningsmateriale	25.000 kr.	B	Konceptudvikling og produktion af undervisningsmaterialer, som fremmer højskoleelevers globale udsyn og forståelse af globaliserings konsekvenser for hverdagen i Danmark. I samarbejde med partnere fra netværket The Dark Mountain Project er målet at udvikle et forløb, der både udfordrer og skærper elevernes forståelse af samtidige samfundsnarrativer omkring økonomiske, sociale og miljømæssige kriser med udgangspunkt i projektarbejde og elevproducerede fortællinger. Derudover sigter projektet imod at skabe kontakt til og grobund for fremtidigt samarbejde med andre netværk af unge rundt om i verden.

Litteratur

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (2017): FFD's strategi 2018-2022:

<http://www.ffd.dk/media/9784/strategi-for-folkehoejskolernes-forening-2017-22.pdf>

Lov om folkehøjskoler, LOV nr. 1605 af 26/12/2013.

Moos-Bjerre og Lange (2016): Årsstatistik for højskolerne 2016. Udarbejdet for FFD.

Pilgaard, Maja (2017): Evaluering af gadeidrætsprojekter. Evaluering af støttede projekter under Den Nationale Platform for Gadeidræt. Fremtidens gadeidræt, delrapport 4. Idrættens Analyseinstitut.

Rahbek, Rasmus Koldby & Jonas Møller (2015) (red.): Højskolepædagogik. En fortælling om livsoplysning i praksis. Forlaget KLIM.

Retningslinjer for Puljen til internationale aktiviteter. FFD

Retningslinjer for Puljen til folkeoplysende aktiviteter. FFD.

Rykind-Eriksen, Mads & Erik Lindsø (2017): Bevægelsen er ved at miste sin forankring. Kronik i Højskolebladet 8.8.2017.

Thøgersen, Malene (2015): Folkeoplysende og internationale aktiviteter på højskolerne. Evaluering af Folkeoplysningspuljen og Den Internationale Pulje. Midtvejsnotat. Videncenter for Folkeoplysning.

Thøgersen, Malene (2015): Tværgående samarbejde blandt folkeoplysningens aktører. Videncenter for Folkeoplysning.

Thøgersen, Malene & Henriette Bjerrum (2015): Folkeuniversitetet – én enhed mange virkeligheder. Videncenter for Folkeoplysning.

Videncenter
for Folkeoplysning